

OBRANA

**Triumfálny návrat
Mateja Tótha**

**Branné hry
stredoškolákov**

**Rozlúčka Veroniky
Velez Zuzulovej**

**Pod Vihorlatom
strieľali tanky**

**Rozhovor
s generálom
Milanom Maximom**

**Čo je
EUROARTILLERY?**

**100 rokov od
kragujevskej vzbury**

SPARTAN v akcii

Spartan v akcii

Nové dopravné lietadlo C-27J Spartan, ktoré majú od konca minulého roka vo výzbroji Ozbrojené sily SR, už plní úlohy. Prepravu materiálu a výstroja slovenského kontingentu, ktorý pôsobí v rámci mierovej misie UNFICYP na Cypre, si tak ozbrojené sily po rokoch zabezpečili opäť vo vlastnej réžii.

„Som veľmi rád, že nové dopravné lietadlo po absolvovaní cvičných letov a potrebnom zaškolení pilotov už plní svoje úlohy a je pripravené plniť ich aj v rámci domáceho a medzinárodného krízového manažmentu. Spôsobilosť dopravného letectva je pre každé ozbrojené sily veľmi dôležitá, a preto je veľké pozitívum, že sa nám ju podarilo obnoviť,“ povedal minister obrany Peter Gajdoš.

„Už prvé nasadenie pri doprave materiálu do misie UNFICYP nám usporilo nemalé finančné prostriedky,“ doplnil náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Milan Maxim.

Nákup dvoch dopravných lietadiel C-27J Spartan sa realizoval v súlade s Konceptiou rozvoja Vzdušných síl Ozbrojených síl SR. Za omeškanie dodávky prvého lietadla sa súčasnému vedeniu rezortu obrany podarilo z pôvodnej ceny lietadla uplatniť zľavu z omeškania vo výške takmer 900 000 eur.

Foto: Ivan Kelement

Staré známe „Bez spojenia niet velenia“ platí aj dnes, v 21. storočí. Ba možno ešte viac a naliehavejšie ako v minulosti. Pravda, už nie je závislé len od bežcov, poštových holubov, dostavnikov, telefónnych káblov a ťažkopádnych, rozmerných a často nie veľmi spoľahlivých elektrónkových prístrojov. Nahradili ich moderné informačné technológie. Aj s novými bezpečnostnými rizikami a ohrozeniami. Dnes sa treba brániť aj pred nimi. Viac sa dočítate v téme májovej Obrany. Okrem iného aj o tom, že najvyššie umiestnená technika rezortu je na vrchole Kráľovej hole v nadmorskej výške 1 946 metrov. Teda žiaden strom zelený...

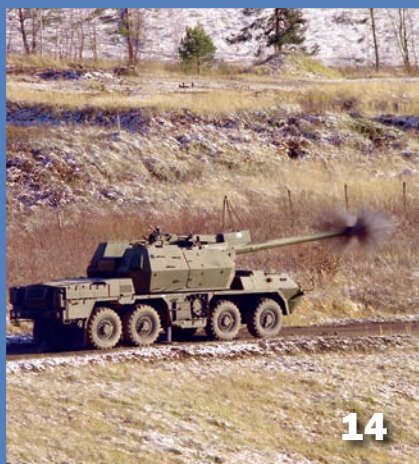
Jozef Žiak,
redaktor

Rovnako sa však dočítate o tankových streľbách našej jedinej tankovej jednotky, tankovej roty trebišovského zmiešaného mechanizovaného práporu pod Vihorlatom. Aj o názoroch a skúsenostiach odchádzajúceho náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generála Milana Maxima, ktorý rekapituloval štyri roky vo funkcii i celú svoju vojenskú dráhu. V májovom vydaní nášho časopisu však už budete márne hľadať pokračovanie medzi čitateľmi mimoriadne obľúbeného seriálu o najvýznamnejších bitkách histórie.

Od mája 2013 sme sa každý mesiac stretali s pútavým rozprávaním nášho spolupracovníka Janka Dolinaya. Rozhodol sa svoj seriál zavŕšiť počiatkom prvej svetovej vojny a nám nezostalo iné, len jeho voľbu prijať. Skláňame sa pred prácou, ktorú na seriáli odviezol, ďakujeme mu a tešíme sa na ďalšiu spoluprácu. Dúfajme, že sa s jeho dielom Najslávnejšie bitky histórie čoskoro stretneme v knižnej podobe.

NA TITULNEJ STRANE: Príslušníci tankovej roty trebišovského zmiešaného mechanizovaného práporu absolvovali streleckú prípravu • Foto: Jozef Žiak

- 4 Branné súboje stredoškôľakov
- 7 Prvé zoskoky z Black Hawkov
- 8 Tankové streľby pod Vihorlatom
- 14 EuroArtillery zvýši spôsobilosti delostrelectva

14

- 16 Rozhovor s generálom Milanom Maximom

16

- 18 TÉMA:
Od dymových signálov ku KIS
- 24 Fw 190
ostal v tieni Messerschmittu
- 28 Zo zákopov Veľkej vojny

- 32 Vzbura v Kragujevci
- 36 Maratón pre Samka
- 38 Návrat Mateja Tótha

38

- 44 Začnite sa otužovať!

Mesačník Obrana v digitálnej podobe: www.mosr.sk/obrana/

Týždňový súhrn správ eBulletin: www.mosr.sk/ebulletin/

Ďalšie informácie: www.facebook.com/mosr.sk a www.youtube.com/user/MinisterstvoObrany

Distribúcia mesačníka Obrana: obrana@mod.gov.sk

MINISTERSTVO
OBRANY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXVI. • č. 5/2018 • Redakčná uzávierka 23. 4. 2018 • Do výroby zadané 27. 4. 2018 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktori: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0960 33 83 52, 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk, Mgr. Hana KLOBUŠICKÁ, tel.: 0960 31 29 45, 0903 820 193, e-mail: hana.klobusicka@mod.gov.sk • Vedúca vydania: Mgr. Veronika MÁTUŠOVÁ, tel.: 0960 31 17 01, 0903 820 555, e-mail: veronika.matusova@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Ing. Otakar HRABÁK • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslovenské tlačiarne Skalica, s.r.o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR • NEPREDAJNÉ

Maratón súťaží sa začal v marci v priestoroch gymnázia v Malackách za účasti ministra obrany Petra Gajdoša. „Aj toto je jedna z foriem, ako chceme u študentov vzbudiť záujem o obranu vlasti. Atraktívnou formou si môžu preveriť svoje fyzické schopnosti, bližšie sa zoznámiť s prácou profesionálnych vojakov, ale takisto si overiť svoje vedomosti z prvej pomoci, topografie či z oblasti RCHBO,“ uviedol minister. V apríli súťaže pokračovali v Trnave, Trenčíne, Nových Zámkoch, Banskej Bystrici, Žiline, Košiciach a Humennom. V tomto roku však nepostupuje na Lešť osem víťazov, ale deväť. V trenčianskom krajskom kole získali rovnaký počet bodov dve miestne družstvá: gymnázium Ľ. Štúra a Stredná odborná škola letecko-technická.

Záujem študentov a ich učiteľov o súťaž sa oproti minulému roku zvýšil. Výsledkom je viac súťažných družstiev v jednotlivých krajských kolách. Niektoré túžili zopakovať minuloročné víťazstvo a aj sa im to podarilo, ako práve na trenčianskom letisku. Vedúca trenčianskych gymnazistov Viera Foltánová prezradila aj iný rozmer: „Z nášho minuloročného družstva už jeden jeho člen študuje na vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši. Možno bude mať ďalších nasledovníkov.“ A skutočne, záujemcovia o štúdium na Liptove sa hlásili aj v ďalších krajských kolách.

Ministerstvo obrany pripravilo brané súboje študentov ako súčasť projektu dobrovoľnej vojenskej prípravy, do ktorej majú záujemcovia možnosť sa prihlásiť aj priamo na podujatiach prostredníctvom

regrutačných skupín. V Trenčíne sa prihlásil člen súťažného družstva strednej priemyselnej školy v Novom Meste nad Váhom Andrej Štefánik: „Zaujímam sa o vojenské prostredie, výcvik a vôbec vojenský život.“

Neúspech povzbudil

Niektoré súťažné družstvá neúspech v minuloročnej súťaži zdravo nabudil. Prišli, aby ho odčinili. Ako gymnazisti z Topoľčian. Člen víťazného družstva, žiak druhého ročníka Samuel Fábry priznal, že vlani na súťaži nitrianskeho kraja neskončili slávne: „Preto sme chceli uspieť, prebojovať sa na Lešť. Najviac nám dal zabrať 12-minútový beh. Bežala s nami aj spolužiačka. Snažili sme sa nenechať vyprovokovať k rýchlemu tempu hneď

Cieľom je KEMP na Lešti

Po ročnej prestávke v marci a apríli študenti slovenských stredných škôl znova súťažili o víťazstvo v branných súbojoch, ktoré im mohlo zabezpečiť účasť na 48-hodinovom vojenskom výcviku KEMP na Lešti v júni tohto roka.

od začiatku, čo sa nám minulý rok nevyplatilo. Teraz to vyšlo.“

Študenti športového gymnázia v Banskej Bystrici minulý rok nesúťažili. Dnes išli v domácom prostredí od prvej disciplíny za víťazstvom. Záverečný 12-minútový beh podčiarkol ich triumf. Štvrták Pavol Štrba z víťazného družstva sa veľmi tešil. V súťaži sa naučil mnoho dôležitého. Či už išlo o prvú pomoc, využitie ochrannej masky a ďalších prostriedkov, prekonávanie zamoreného územia, pomoc kamarátom. Zaujali ho aj zbrane a technika. Študovať chce na Akadémii Policajného zboru v Bratislave.

Dievčatá nesklamali

Súťažné družstvá tvorili najmä chlapci, boli však tiež zmiešané a v Nových Zámkoch,

v krajskom kole nitrianskeho kraja, súťažilo aj družstvo zložené len z dievčat, študentiek tamjšej strednej zdravotnej školy. V silových disciplínach síce na chlapcov nestačili, ale v ostatných, najmä vedomostných, im boli viac než vyrovnanými súperkami. „Postavili sme čisto dievčenské družstvo, zložené predovšetkým z druháčok a tretiačok. Keď sme videli vyšportovaných chlapcov v iných družstvách, bolo nám jasné, že veľkú šancu nemáme, ale nevzdali sme sa. Nakoniec sme síce skončili na poslednom 11. mieste, ale len s minimálnym bodovým odstupom. Verím, že o rok to bude lepšie,“ priznala vedúca družstva Zuzana Samuelová.

Záverečný 12-minútový beh bol najťažšou disciplínou pre väčšinu súťažiacich. Aj preto, lebo už vyčerpali mnoho

síl v predchádzajúcich disciplínach. Či už silových, ako boli štafetový beh, kľuky, zhyby na hrazde a sedy a ľahy, ale aj pri prekonávaní nástrah bojovej dráhy RCH-BO a zdravotníckej, streleckej či topografickej prípravy.

Jednotlivé krajské kolá súťaže spetrovali ukážky činnosti psovodov Vojenskej polície, sebaobranu aj show program Čestnej stráže OS SR. Spokojný s celým priebehom súťaží bol aj náčelník odboru dopĺňovania personálu Personálneho úradu OS SR podplukovník Radovan Pista: „Týmto zaujímavým spôsobom sa nám darí dosťávať do povedomia mladých ľudí vojenskú službu, ozbrojené sily a zvýšiť záujem o dobrovoľnú vojenskú službu.“

Text a foto: Jozef Žiak

Odmena i záväzok

Velitelia ženijného práporu Sereď a protiletadlovej raketovej brigády Vzdušných síl OS SR od prezidenta SR Andreja Kisku, ktorý je zároveň hlavným veliteľom Ozbroyených síl SR, 17. apríla slávnostne prevzali zapožičané bojové zástavy. Táto tradícia vychádza z historických medzníkov. Bojová zástava je symbolom vojenskej cti, statočnosti a bojovej slávy vojenského útvaru.

„Za obidva vojenské útvary hovoria ich výsledky – či už z oblasti domáceho, alebo medzinárodného krízového manažmentu, účasti na cvičeniach so spojencami, ako aj pri odstraňovaní následkov živelných pohrôm a mimoriadnych udalostí na Slovensku,“ povedal minister obrany SR Peter Gajdoš. Zdôraznil, že zachovávanie a budovanie tradícií patria k prioritám rezortu obrany pod vedením Slovenskej národnej strany.

Prezident Andrej Kiska zablahoževal oceneným útvarom. „Dnešné odovzdávanie zapožičaných bojových zástav je prejavom rešpektu k práci profesionálnych vojakov,“ povedal.

Náčelník Generálneho štábu OS SR gen. Milan Maxim pripomenul predovšetkým význam a dôležitosť bojovej zástavy. „Bojové zástavy musia byť patrične zabezpečené proti poškodeniu, ale napríklad aj proti odcudzeniu, pretože v takomto prípade sa podľa tradície daný útvar zruší,“ upresnil.

V mene všetkých príslušníkov ženijného práporu Sereď sa poďakoval veliteľ pplk. František Mihalovič. Pripomenul, že počas 78 rokov existencie plnil tento útvar množstvo úloh v rôznych častiach sveta. „Svoje úlohy sme vždy plnili kvalitne, so ctou a s hrdosťou, a v rámci svojho poslania bránime nezávislosť a slobodu Slovenskej republiky aj dnes,“ uviedol. Veliteľ protiletadlovej raketovej brigády Nitra plk. Ladislav Dovhun označil prevzatie zapožičaných bojových zástav za najväčšie ocenenie svojej práce, ako aj práce svojich kolegov. „Zároveň si uvedomujeme, že v úsilí chrániť nezávislosť, slobodu a zvrchovanosť Slovenskej republiky nesmieme poľaviť,“ dodal.

Do dnešného dňa bolo vojenským útvarom na Slovensku prepožičaných celkovo len 15 bojových zástav.

Foto: Ivan Kelement

Kurz národnej obrany

Minister obrany SR Peter Gajdoš 16. apríla v priestoroch rezortu obrany oficiálne privítal účastníkov Kurzu národnej obrany, ktorý každoročne organizuje Španielske národné centrum obranných štúdií (CESEDEN). V Bratislave diskutovali s predstaviteľmi rezortu obrany a ozbrojených síl o aktuálnych otázkach obrany a bezpečnosti, ako aj o spolupráci v rámci NATO a EÚ. S účastníkmi kurzu sa stretol aj predseda Výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť Anton Hrnko. Na kurze sa zúčastnili poslanci španielskeho parlamentu, štátni predstavitelia administratívy a obranného priemyslu, predstavitelia univerzít a masmédií, ako aj španielskych ozbrojených síl.

Tender sa skončil

Súťaž na obstaranie 3D rádiolokátorov bola oficiálne ukončená. „Vzhľadom na to, že tender sa za takmer tri roky nepodarilo ukončiť, rádiolokátory chceme obstaráť formou vláda – vláda,“ uviedol 12. apríla minister obrany Peter Gajdoš na stretnutí s novinármi. Rezort obrany plánuje rokovania o najvýhodnejšej ponuke so šiestimi krajinami. Nakúpiť chce rádiolokátory stredného, malého a blízkeho dosahu. Vyplýva to z požiadavky OS SR na komplexné riešenie radarovej techniky protivzdušnej obrany. Minister tiež informoval o aktuálnom stave ostatných modernizačných projektov aj o ambícii doplniť výzbroj OS SR o 25 samobybných kanónových húfníc 155 mm Zuzana 2.

Návšteva z Talianska

Spolupráca v rámci NATO a EÚ je hlavným pilierom partnerstva medzi Slovenskou a Talianskou republikou v oblasti obrany. Zhodli sa na tom 9. apríla minister obrany Slovenskej republiky Peter Gajdoš a náčelník generálneho štábu talianskych ozbrojených síl gen. Claudio Graziano. V diskusii dominovali témy bilaterálnej obrannej spolupráce, predovšetkým projekt EuroArtillery v rámci PESCO a aktívna účasť oboch krajín v rámci medzinárodného krízového manažmentu. Minister Gajdoš vyzdvihol taliansky príspevok na refundáciu nákladov v súvislosti so slovenským projektom v oblasti odminovania v Iraku aj pravidelnú účasť talianskych letcov na medzinárodných leteckých dňoch SIAF na Sliači. Vyzdvihol spoluprácu s Talianskom pri dodaní druhého dopravného lietadla C-27J Spartan.

Ocenili hrdinstvo

Minister Gajdoš 17. apríla prijal profesionálneho vojaka kpt. Miloša Karella, ktorý minulý mesiac zachránil jedenásťročného chlapca, topiaceho sa vo Váhu, ako píšeme na strane 30. Minister mu poďakoval za hrdinský čin, ktorý je dôkazom toho, že povolanie vojaka nie je len prácou, ale predovšetkým poslaním. Náčelník Generálneho štábu Ozbroyených síl SR generál Milan Maxim kapitána Karella ocenil čestným odznakom ozbrojených síl 2. stupňa (strieborným) za záslužný čin záchranu ľudského života.

V priestoroch prešovského vrtuľníkového krídla sa 2. – 13. apríla uskutočnil výcvik pilotov na vysadzovanie výsadbárov pomocou padákovkej techniky z nových vrtuľníkov UH-60M Black Hawk. Na preškolení výkonných letcov sa podieľal aj americký tím, ktorý vo vrtuľníkovom krídle metodicky pomáha pri výcviku výkonných letcov. Výcvik absolvovali výkonní letci vrtuľníkového krídla Prešov a padákoví odborníci letectva Ozbrojených síl SR. Prebrali spôsoby prípravy vrtuľníka na výsadok aj samotné výsadky. Okrem pilotov boli vyškolení tiež prví vysadzovači z UH-60M a padákoví odborníci letectva tak získali nové spôsobilosti. Sú pripravení vykonávať cvičné zoskoky, školiť nových vysadzovačov a rozšíriť možnosti nasadenia pri zásahu leteckej pátracej a záchrannej služby, ako aj pozemnej pátracej a záchrannej služby. Na výcviku spolupracovali inštruktori 5. pluku špeciálneho určenia Žilina a práporu ISTAR Prešov.

Text a foto: rtm. Marián Piffko,
náčelník padákovkej, výsadbkovej a záchrannej služby,
dopravné krídlo Kuchyňa

Skákali z Black Hawkov

Tankové strelby pod Vihorlatom

V predposledný marcový týždeň absolvovali príslušníci našej jedinej tankovej jednotky, tankovej rotы trebišovského zmiešaného mechanizovaného práporu, vo Vojenskom výcvikovom priestore Kamenica nad Cirochou svoje vyvedenie. Zástupca veliteľa práporu major Jozef Horváth priblížil, že zamestnanie bolo v rámci udržiavacieho výcviku národného cieľa mechanizovaná brigáda.

Jeho hlavnou úlohou bolo uskutočnenie streleckej prípravy. Streľba plným kalibrom 125 mm tankovým kanónom, streľba vložnou 14,5 mm zbraňou, streľba z protiletadlového guľometu NSV 12,7 mm, hádzanie ručného granátu a streľba z ručných zbraní.“

Spokojný generál

Medzi tankistov pod Vihorlat zavítal na inšpekciu výcviku aj veliteľ Pozemných síl OS SR generálmajor Jindřich Joch, sprevádzaný hlavným poddôstojníkom OS SR štábnym nadrotmajstrom Vladimírom Belušom a zástupcom veliteľa prešovskej mechanizovanej brigády plukovníkom Norbertom Hribom. Generálmajor Joch sa oboznámil s plnením úloh

na jednotlivých pracoviskách. „Hlavnou úlohou vyvedenia bolo uskutočnenie strelieb plným kalibrom. Bohužiaľ, stav techniky, ktorá má už svoje roky, zapríčinil, že sa nepodarilo preveriť streľbou všetkých strelcov tanku. Výcvik pokračoval streľbou s vložnou zbraňou. S uspokojením som počas inšpekcie mohol konštatovať, že vojaci majú zvládnutú obsluhu techniky, vedú odstraňovať poruchy, poznajú svoju zbraň. Dokázali to aj na jednotlivých pracoviskách pri rozoberaní a skladaní protitankového guľometu PKT, protiletadlového guľometu NSV i záverového klinu tanku,“ vyjadril sa veliteľ pozemných síl.

Major Horváth spoločne s veliteľom tankovej rotы kapitánom Matúšom Gecejom priblížili, že vo výcvikovom

priestore pod Vihorlatom si tankisti užili napriek jarnému dátumu doslova zimné podmienky. Museli sa vysporiadať so snehovou fujavicou, hmlami, ktoré často prerušovali zamestnanie, a najmä s technickými problémami tankov, ktoré si trebišovčania prebrali v Martine, v tamojšej základni výcviku a mobilizačného doplňovania pozemných síl. „Postupne nám na tankoch odišli brzdo-vratné zariadenia, a preto sme nemohli z bezpečnostných dôvodov uskutočniť cvičenie so všetkými strelcami tankov. Ďalší plnili úlohy s vložnou zbraňou,“ povedal major Horváth. Veliteľ tankovej rotы dodal, že vo výcvikovom priestore tankisti úspešne zvládli vedenie bojových vozidiel a absolvovali aj výcvik s výbušným odmiňovačom, čo už roky necvičili.

„Trafil som. Ten pocit po úspešnej streľbe sa nedá ničím opísať. Človek sa až vtedy cíti plnohodnotným tankistom, cíti uznanie od starších kolegov. Už vás berú medzi seba.“

strelec tanku
desiatnik Radovan Onder

A streľbu s vložnou zbraňou absolvovali celé osádky tankov. Okrem strelcov aj vodiči a velitelia tankov. Medzi strelcami plným 125 mm kalibrom boli aj dvaja nováčikovia: desiatnici Radovan Onder a Tomáš Kus. „Vnútri tanku ten výstrel až tak nepočuť ako vonku. Ale bolo ho cítiť. Tankom trochu zatriaslo. Išlo to dobre. Trocha nervozity pred výstrelom bola z počasia. Boli sme pripravení, no museli sme počkať, kým ustúpi hmla. Chvíľu zasa snežilo, nebolo dobre vidieť terče,“ opísal svoj prvý výstrel plným kalibrom strelca desiatnik Kus.

Rodák z Trebišova, ktorý bol pôvodne zlatníkom klenotníkom, absolvoval vojenskú základnú službu ešte v kežmarskom tankovom útvere. V Trebišove začínal ako vojenský profesionál pôvodne na pozícii odstreľovača, neskôr radistu a od 1. novembra 2016 sa stal príslušníkom tankovej roty.

Trafil som

Desiatnik Radovan Onder absolvoval vojenskú základnú službu v trebišovskom mechanizovanom útvere ako vodič kolesovej techniky. V novembri 2016 sa stal

spoločne s desiatnikom Kusom tankistom. Prerod z vodiča kolesovej techniky na strelca tanku nebol podľa neho celkom jednoduchý. „Bol to veľký rozdiel. Ale je to zaujímavá práca. Keď som prvý raz stál pred tankom a uvedomil som si, že mám byť v tomto kolose strelcom, mal som všelijaké pocity. Bola to poriadna výzva. Tank predsa len vzbudzuje určitý rešpekt, svojou veľkosťou, palebnou silou. Na kurze v Martine sme boli spolu s Tomášom. Teraz sme mali spoločne aj premiérové streľby. Je to veľký rozdiel strieľať vložnou zbraňou a plným kalibrom.“

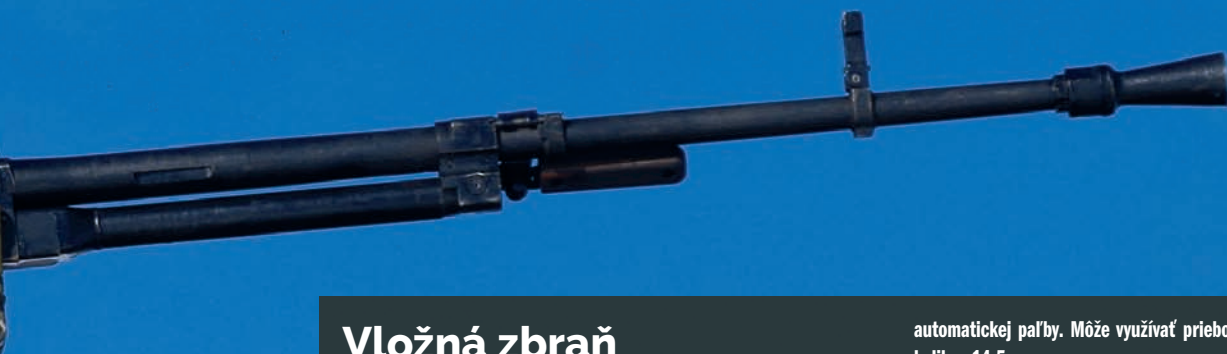
rom 125 mm kanóna. Starší kolegovia nám objasnili všetko, čo nás čaká. Boli sme teda pripravení, aj keď ten výstrel je predsa len jedinečný. No skončil dobre. Trafil som. Ten pocit po úspešnej streľbe sa nedá ničím opísať. Človek sa až vtedy cíti plnohodnotným tankistom, cíti uznanie od starších kolegov. Už vás berú medzi seba. Aj keď, samozrejme, ďalšie skúsenosti ešte musím nazbierať," priznáva rodák z Michaloviec.

Veliteľ tankovej rotы kapitán Matúš Gecej, rodák zo Stropkova, vyštudoval vo Vojenskej akadémii v Liptovskom Mi-

kulášii smer tankové vojsko, manažment. V roku 2004 sa stal veliteľom tankovej čaty. Neskôr bol zástupcom veliteľa rotы a teraz veliteľom rotы. S výnimkou dvojročnej prestávky, keď pôsobil v michalovskom mechanizovanom prápore, zostal tankistom verný. Konštatoval, že vzhľadom na chýbajúcich veliteľov čiat prakticky celá záťaž odborného výcviku a prípravy jednotlivých osádok je na veliacich poddôstojníkoch čiat. „Sú to skúsení bývalí velitelia tankov. Vlastne oni predstavujú chrbtovú kosť celej tankovej rotы, spoločne s technikom rotы rotmaj-

strom Attilom Tóthom. Preto pochvalu za odvedenú prácu si zaslúžia rotmajstri Pavol Suč, Dávid Koma a Tomáš Oš-tadnický," zdôraznil veliteľ rotы. Ocenil aj prácu veliteľov tanku rotných Petra Krajníka a Petra Stuláka, vodiča tanku desiatnika Mariána Kováča či strelca desiatnika Jaroslava Parimuchu. Trebišovských tankistov čaká okrem iných zamestnaní vyvrcholenie tohtoročného výcviku počas novembrového taktického cvičenia vo VVP Kamenica nad Cirochou.

Text a foto: Jozef Žiak

Vložná zbraň

Aby sa zabezpečila strelecká príprava tankových osádok a zároveň sa zbytočne neopotrebila hlaveň, bola v čs. tankovom vojsku zavedená vložná zbraň pod označením 14,5 mm vložná zbraň vz. 85. S cieľom priblížiť výcvik realite je zbraň vybavená elektronickým obmedzovačom kadencie. Strelec tak môže vystreliť ďalší 14,5 mm cvičný náboj až po čase, ktorý zodpovedá nabitíu reálnej 125 mm strely. Vložná zbraň má automatické nabíjanie ako v prípade reálneho 125 mm tankového kanóna. Spušťadlo je elektrické, prepojené s elektrickým odpaľovaním tankového kanóna. Vložná zbraň vz. 85 je samonabíjacia, schopná

automatickej paľby. Môže využívať priebojný, zápalný či svietiaci náboj kalibru 14,5 mm.

Vlastná zbraň je zasunutá do nábojovej komory tankového kanóna. Vpredu je podopretá, vzadu je vďaka vhodnému tvaru ako zadná časť nábojnice 125 mm tankového kanóna nasadená na zadné čelo tankovej hlavne. Pohybu vložnej zbrane zamedzuje záverový klin, ktorý čiastočne zájde do zadného čela podpory vloženej zbrane. Montáž zbrane uskutočňuje celá osádka tanku. Pred začiatkom streľby vložnou zbraňou vz. 85 je potrebné urobiť rektifikáciu pomocou rektifikačného ďalekohľadu a nastreľovania vloženej hlavne (4 - 6 výstrelův na nástrelný terč vo vzdialenosti 100 m).

Kongres schvaľuje ponuku

Kongres Spojených štátov amerických na základe požiadavky Ministerstva obrany SR začal s procesom schvaľovania ponuky na nákup stíhacích lietadiel F-16 pre Slovenskú republiku (tzv. Letter of Offer and Acceptance) v rámci sumy 2,91 miliardy amerických dolárov. Táto finančná suma je navýšená o približne miliardu eur z dôvodu, aby sa v prípade ďalších potrieb objednávateľa nemusel opätovne realizovať proces schvaľovania. Ide o bežný postup, ktorý je v zmysle využitia možností programu FMS nevyhnutný a bol využitý aj v prípade nákupu vrtuľníkov UH-60M Black Hawk, kde bola rámcová suma navýšená o približne 130 miliónov eur. Ak kongres ponuku schváli, v žiadnom prípade to neznamená, že vedenie rezortu už rozhodlo o nákupe tohto typu stíhacích lietadiel. Po zvážení ponuky z americkej aj zo švédskej strany predloží minister obrany SR Peter Gajdoš najefektívnejšie riešenie vláde SR najneskôr do 29. júna 2018. Súčasťou ponuky pre Slovenskú republiku bude aj splátkový kalendár za samotné lietadlá a výzbroj, výcvik a logistickú podporu. Ako celok ju rezort obrany porovná s návrhom švédskej vlády na nákup lietadiel JAS-39 Gripen. Celkovo má Slovensko záujem o kúpu 14 stíhacích lietadiel.

Foto: TASR

Európa bez hraníc

Európska únia predstavila plán, ktorý má vytvoriť podmienky na rýchlejší presun vojenských jednotiek a vybavenia po európskom kontinente. V súčasnosti sú presuny tohto druhu komplikovanou záležitosťou, keďže sa musia prispôbiť rôznym pravidlám platným v 28 členských štátoch EÚ. K tomu sa pripájajú logistické ťažkosti, ako sú mosty a tunely, ktoré sú príliš úzke, alebo nemajú dostatočnú nosnosť na presun ťažkej vojenskej techniky, napríklad tankov. „Ak uľahčíme vojenskú mobilitu v rámci EÚ, umožní nám to účinnejšie predchádzať krízam, byť efektívnejší pri vysielaní našich misií a rýchlejšie reagovať, keď bude treba riešiť náročné úlohy,“ uviedla šéfka diplomacie EÚ Federica Mogheriniová. Predložený Akčný plán vojenskej mobility budú musieť v ďalšej fáze prediskutovať vlády jednotlivých členských štátov EÚ aj Európsky parlament. Európska komisia by mala budúci rok na základe vykonaných analýz načrtnúť najvhodnejšie trasy pre vojenské transporty. Má tiež navrhnúť opatrenia na zlepšenie infraštruktúry, zjednotenie pravidiel na prepravu vojenských a nebezpečných materiálov a lepšiu koordináciu medzi príslušnými agentúrami EÚ. Aby sa v Európe podľa vzoru schengenského priestoru vytvorila aj zóna umožňujúca voľný pohyb vojsk, navrhol pred svojim vlašajším odchodom do výslužby bývalý veliteľ americkej armády v Európe generálporučík Ben Hodges.

Foto: U.S. Army

Proti terorizmu v mestách

Spolupráca v boji proti terorizmu v mestskom prostredí bola predmetom cvičenia, na ktorom sa na severovýchode Rakúska od Veľkonočného pondelka až do 13. apríla zúčastnili desiatky príslušníkov policajných a armádnych útvarov osobitného určenia zo šiestich krajín. Na cvičení v rámci workshopu Combined Joint Special Operations Counter Terrorism (CJSOCT) sa popri domácich policajtoch a vojakoch zúčastnili aj príslušníci armádnych útvarov z Dánska, Poľska, Švédska, USA a policajných jednotiek z Dánska a Nemecka.

S-400 o rok skôr

Rusko začne dodávať Turecku raketové systémy proti-vzdušnej obrany S-400 už v júli 2019, oznámil námestník tureckého ministra obranného priemyslu Ismail Demir, hoci podľa pôvodných dohovorov sa tak malo stať o rok neskôr. Ruský prezident Vladimir Putin a jeho turecký náprotivok Recep Tayyip Erdogan na spoločnej tlačovej konferencii v Ankare 3. apríla vyhlásili, že sa dohodli na skoršom dodaní systémov S-400. Podrobnosti však neuviedli. S-400 Triumf je najmodernejším ruským raketovým systémom protivzdušnej obrany. V prevádzke je od roku 2007. Je určený na ničenie všetkých typov moderných a perspektívnych vzdušných útočných prostriedkov. Je schopný zasiahnuť aerodynamické ciele do vzdialenosti 400 kilometrov a taktické balistické ciele letiace rýchlosťou 4,8 km/s do vzdialenosti 60 kilometrov, a to vo výške niekoľkých metrov až niekoľkých desiatok kilometrov.

Britská základňa v Bahrajne

Británia otvorila 5. apríla svoju stálu námornú základňu v krajine Perzského zálivu Bahrajne. Na základni HMS Juffair bude nasadených zhruba 500 príslušníkov kráľovského námorníctva vrátane námorníkov, vojakov a letcov. Británia získa vďaka tomuto zariadeniu rozsiahlejšiu a najmä stálu prítomnosť v regióne, v ktorom príslušníci námorných bezpečnostných zložiek dohliadajú na prepravu ropy a ďalších tovarov z Ázie do Európy. Británia zriadila svoju základňu HMS Juffair v Bahrajne pôvodne v roku 1935, zariadenie však prevzali Spojené štáty po tom, ako tento malý ostrovný štát získal v roku 1971 nezávislosť od Britského impéria. Bahrajn, ležiaci neďaleko pobrežia Saudskej Arábie a západne od Iránu, prenajíma tiež priestory piatej flotile amerických námorných síl.

Chorvátsko kupuje F-16

Chorvátsko prijalo ponuku Izraela a odkúpi od neho tučť používaných bojových stíhacích lietadiel typu F-16. „Lietadlá budeme môcť používať najmenej 25 rokov. Cena bude v priebehu nasledujúceho desaťročia nanajvýš 50 miliónov dolárov ročne,“ vyhlásil na zasadnutí vládneho kabinetu chorvátsky premiér Andrej Plenkovič. Záhreb ohľadom nákupu bojových stíhacích lietadiel vlani oslovil niekoľko krajín. Podľa miestnych médií bol najväčším kandidátom na tento kontrakt švédsky Saab, ktorý Záhrebu ponúkol nové typy lietadiel Gripen, avšak za výrazne vyššiu cenu. Podľa agentúry AP by tento nákup vyšiel chorvátsku vládu o 200 miliónov dolárov drahšie. Dohodnuté stroje F-16 sú vybavené izraelskou avionikou. Ide o najväčší nákup armádnej techniky od osamostatnenia Chorvátska od bývalej Juhoslávie počas krvavej občianskej vojny v roku 1991. Chorvátsko vstúpilo do Severoatlantickej aliancie v roku 2009 a o štyri roky neskôr do Európskej únie. Jeho vzdušné sily disponujú letkou zastaraných stíhačiek MiG-21. Chorvátsko vedie súboj v zbrojení so Srbskom, ktoré je spojencom Ruska. Záhreb nedávno dostal od Moskvy šesť používaných stíhačiek MiG-29.

Rokovali ministri obrany V4

Minister obrany Peter Gajdoš sa 27. marca zúčastnil na stretnutí ministrov obrany krajín Vyšehradskej skupiny v Budapešti. Spolu s ostatnými predstaviteľmi rezortov obrany sa zhodli na potrebe jednotných postojov a silnej vzájomnej regionálnej spolupráce. Rokovali aj o príprave na summit NATO 2018 v júli tohto roka.

„Uvedomujeme si, že základom úspechu nášho regiónu je spolupráca. Podporujeme navyšovanie investícií do obrany, modernizácie, ako aj zintenzívnenie spolupráce me-

dzi NATO a EÚ. Rokovali sme tiež o transformácii výcvikovej aktivity v Iraku, v rámci ktorej pôsobia aj naši vojaci, na nebojovú misiu, ktorá bude navrhnutá na blízkom summite NATO,“ povedal minister Gajdoš a dodal, že Slovensko aj naďalej podporuje prístup, ktorý venuje rovnakú pozornosť južnému aj východnému krídlu NATO.

Ministri obrany krajín V4 sa zhodli na potrebe zintenzívnenia spolupráce v rámci NATO aj EÚ. Venovali sa novým obranným iniciatívam EÚ a tiež projektu vojenskej mobility. Špeciálnu pozornosť venova-

Stredná Európa je jednotná

Výsledky rokovaní ministrov obrany krajín Stredoeurópskej obrannej spolupráce (CEDC) 28. marca potvrdili, že štáty regiónu strednej Európy sú v téme obrany a bezpečnosti jednotné. Dohodli sa na pokračovaní ďalšej spolupráce s dôrazom na posilňovanie schopnosti reagovať a prevenciu vzniku bezpečnostných hrozieb. V tejto súvislosti prerokovali aj možnosti prípravy ďalšieho mnohonárodného cvičenia, ktoré bude zamerané na zvládanie nelegálnych migračných tokov smerujúcich k vonkajším hraniciam EÚ, a diskutovali aj o aktuálnych či budúcich projektoch stálej štruktúrovanej spolupráce (PESCO). Ďalšou témou boli možnosti spoločnej participácie krajín CEDC na projektoch stálej štruktúro-

vanej spolupráce PESCO. Minister Gajdoš predstavil úspešný slovenský projekt EuroArtillery, v rámci ktorého chce Slovensko využiť skúsenosti vo vývoji a výrobe mobilných delostreleckých systémov.

Minister Gajdoš v Maďarsku rokoval tiež so svojím maďarským kolegom Istvánom Simicskóm aj o spoločnom pôsobení slovenských a maďarských vojakov v Sektore 4 misie UNFICYP. V tejto súvislosti bol témou predovšetkým zámer Slovenska prevziať všetky pozície v rámci Sektora 4, a to v súlade s prijatou Rezolúciou Bezpečnostnej rady OSN. V súčasnosti v ňom pôsobia pod slovenským velením aj maďarskí, srbskí a ukrajinskí vojaci.

Foto: TASR

li potrebu dopracovania pravidiel a riadenia projektov PESCO. V tejto súvislosti minister obrany Peter Gajdoš vyzdvihol prvé úspechy slovenského projektu nepriamej palebnej podpory EuroArtillery a opätovne ponúkol členom V4 možnosť priamo na ňom participovať.

V súvislosti s nadchádzajúcim predsedníctvom Slovenska vo Vyšehradskej štvorke, ktoré po Maďarsku prevezme v júli 2018, predstavil jeho priority. Ambíciou SR bude koordinovať pozície členov V4 smerom k ďalšiemu prehĺbeniu spolupráce v rámci EÚ. V rámci programu je prioritou aj výmena skúseností krajín V4 s projektmi PESCO, spoločná ochrana vzdušného priestoru, ako aj príprava spoločnej bojovej skupiny V4. Tá bude v pohotovosti bezprostredne po slovenskom predsedníctve, teda v druhej polovici roka 2019.

Foto: Magyar Honvédség

Náčelníci sa stretli v Budapešti

Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Milan Maxim sa 26. a 27. marca zúčastnil na pravidelnom stretnutí náčelníkov generálnych štábov ozbrojených síl krajín V4, ktoré sa konalo v Budapešti na záver maďarského predsedníctva. Delegácie zhodnotili stav príprav vytvorenia Spoločnej logistickej podpornej skupiny V4 (JLSG V4 HQ), zhodli sa na príprave spoločnej Bojovej skupiny EÚ krajín V4 v roku 2019 a oboznámili sa so záverečným návrhom výcvikového katalógu krajín V4. Druhý deň stretnutia bol venovaný ukázkam spôsobilosti na cvičení V4 SIGHT 2018, ktoré preverilo pripravenosť síl pre špeciálne operácie krajín V4 v maďarskom Szolnoku. Náčelníci sa presvedčili o pripravenosti príslušníkov síl pre špeciálne operácie plniť úlohy v náročnom prostredí súčasného bojiska. Nasledujúce stretnutie náčelníkov generálnych štábov krajín V4 je plánované na jún tohto roka, počas ktorého slovenská strana prevezme predsedníctvo.

Foto: Magyar Honvédség

„Cieľom je harmonizovať delostrelecké systémy krajín EÚ s možnosťou vývoja mobilnej delostreleckej platformy vrátane integrácie inteligentnej munície, nesmrtiacej munície a spoločného systému riadenia paľby na koordinované použitie.“

V poslednom desaťročí sa výrazne zmenila bezpečnostná situácia vo svete. Optimizmus, ktorý zavládol po páde železnej opony, spojený so stratou bipolarity sveta a odzbrojovaním, sa postupne začal dôsledkom množstva lokálnych konfliktov vytrácať. Situácia sa zmenila aj v Európe približovaním vojenských konfliktov k jej hraniciam a Európska únia sa ocitla v potenciálnom ohrození priamym konfliktom na svojom území alebo na jeho vonkajšej hranici. Rovnako aj radikálnejší postoj prezidenta USA Donalda Trumpa k neplneniu záväzkov krajín EÚ v otázke výšky rozpočtov krajín na obranu prinútil Európsku úniu intenzívnejšie sa zaoberať problematikou vlastnej ochrany bez podpory iných krajín. Postoj doteraz dosť pasívnych krajín sa zmenil v minulom roku, keď Rada EÚ prijala rozhodnutie o nadviazaní stálej štruktúrovanej spolupráce PESCO. Na stálej štruktúrovanej spolupráci sa zúčastňuje 25 členských štátov.

Aktívne Slovensko

Stála štruktúrovaná spolupráca v oblasti bezpečnostnej a obrannej politiky vytvára stály rámec pre spoluprácu v oblasti obrany a umožňuje, aby tie členské štáty, ktoré

chcú a sú schopné spoločne rozvíjať obranné spôsobilosti, investovali do spoločných projektov alebo zlepšili operačnú pripravenosť a príspevok svojich ozbrojených síl. Politická dohoda EÚ stanovila počiatočný zoznam 17 projektov, ktoré sa budú v rámci PESCO realizovať. Projekty zahŕňajú oblasti, ako sú odborná príprava, rozvoj spôsobilostí a operačná pripravenosť v oblasti obrany. Slovenská republika sa v tejto súvislosti prejavila proaktívne a uspela so svojím návrhom v oblasti zvyšovania spôsobilostí delostrelectva. Jedným zo sedemnástich pilotných projektov PESCO vybraných z takmer 50 návrhov je totiž aj náš projekt EuroArtillery.

Cieľom tohto projektu je harmonizovať jednotlivé delostrelecké systémy krajín EÚ s možnosťou budúceho vývoja mobilnej delostreleckej platformy vrátane integrácie inteligentnej munície, nesmrtiacej munície (dymová, osvetľovacia) a spoločného systému riadenia paľby na koordinované použitie. Snahou je vytvoriť predpoklad na lepšiu interoperabilitu ozbrojených síl členských krajín EÚ aj Európskej únie ako celku a tým naplniť základný princíp PESCO – výstavbu a rozvoj obranných spôsobilostí EÚ. Spoločná platforma umožní vybudovať základ pre budúce

vytvorenie delostreleckého medzinárodného taktického (prípadne operačného) zoskupenia EÚ.

Húfnice, mínomety, raketomety

Väčšina európskych krajín sa postupne zjednocuje na zbraniach rovnakých kalibrov: 155 mm húfnice, 81 mm a 120 mm mínomety, ako aj raketomety 122 mm, 227 mm a 300 mm. Používa však rozdielnú muníciu aj zbraňové platformy a ďalšie rozdielne systémy C2 a C4I (systémy velenia a riadenia paľby, C4I je hierarchicky vyššie a integruje všetky systémy v rámci nepriamej palebnej podpory). Preto treba najmä zjednotiť jednotlivé prvky celého systému (munícia, systémy riadenia paľby, prvky ISTAR, formáty hlásení a pod.) tak, aby bola možná úzka spolupráca v operáciách.

V súčasnosti majú jednotlivé členské krajiny národné systémy, ktoré vychádzajú z národnej taktiky a stratégie boja, ako aj z tradícií a skúseností. Systémy využívajú dve rôzne, fundamentálne odlišné architektúry. Ide o východnú (používanú krajinami, ktoré boli členmi Varšavskej zmluvy) a západnú, pričom tieto dve skupiny majú rôznu štruktúru aj formát vstupných údajov systémov ria-

Slovenský projekt v rámci stálej štruktúrovanej spolupráce EÚ

EuroArtillery

zvýši spôsobilosti delostrelectva

Jedným zo sedemnástich pilotných projektov stálej štruktúrovanej spolupráce Európskej únie v oblasti bezpečnosti a obrany PESCO vybraných z takmer 50 návrhov je aj EuroArtillery, ktorý navrhlo Slovensko v oblasti zvyšovania spôsobilostí delostrelectva.

denia paľby. Preto je nevyhnutné zjednotiť vstupy a harmonizovať celý systém riadenia paľby vrátane jeho integrácie do spoločného systému riadenia paľby a výstupov do systémov C2 a C4I.

Potenciál lepšej súčinnosti

Potrebné je tiež vytvoriť centrálnu platformu delostreleckých prvkov, ktorá by zahŕňala aj databázu informácií relevantných pre podporu riadenia paľby a vytvorenie jednotných formulárov hlásení kompatibilných s výstupmi Artillery Systems Cooperation Activities NATO. Potom treba rozpracovať vývoj rozhrania na spojenie s prvkami ISTAR vrátane UAV (bezpilotné prieskumné prostriedky) a radarových senzorov.

Po dopracovaní tejto časti bude možné spoločne využívať niektoré prvky systému. Napríklad: viacnárrodné jednotky môžu využívať spoločne jeden prehľadový radar, jeden prostriedok prieskumu alebo jednu meteorologickú stanicu. Ak teda budú jednotky softvérovo aj komunikačne synchronizované, nebudú potrebovať tri radary pre každú jednotku zvlášť, ale postačí jeden pre všetky tri. Až ďalším krokom bude v dlhodobom horizonte možný vývoj spoločnej delostreleckej

platformy s časovým horizontom do rokov 2030 – 2035.

Harmonizácia spôsobilostí

V otázke využívania „long range ammunition“ (munícia s ďalekým dostrelom až do 80 km) existuje európske riešenie s dostrelom 50 – 80 km. Výrobca deklaruje jej použitie a plnú integrálnosť systému s rôznymi zbraňovými systémami zavedenými v EÚ (t. j. úplná kompatibilita v húfniciach 155/52 aj v zbraniach kalibru 155/39). Je však potrebné tieto informácie matematicky aj experimentálne preveriť. Pripravuje sa preto matematické modelovanie vnútornej a vonkajšej balistiky munície s ďalekým dostrelom, vzápätí reálne testovanie a zapracovanie výstupov do systému riadenia paľby pre všetky dostupné delostrelecké zbraňové systémy v EÚ. Vytvorí sa tak základ databázy balistických charakteristík dostupných druhov munície, ktorá v budúcnosti môže tvoriť centrálnu európsku balistickú databázu. Jej informácie pomôžu úsiliu o harmonizáciu delostreleckých spôsobilostí EÚ.

Lacnejším a ekonomickejším riešením presnej munície je ďalší projekt presne navá-

dzaného zapaľovača. V európskom priestore nie je v súčasnosti na tento typ výrobca, využívajú sa americké a izraelské riešenia. Výmena kontaktných zapaľovačov jestvujúcej munície 155 mm za nový vyvinutý zapaľovač, ktorý bude plniť funkciu ovplyvňovania dráhy letu, znamená transformáciu klasickej „high explosive ammunition“ (klasická vysoko výbušná munícia) na navádzanú muníciu. Prinesie to nielen bojový efekt (vyššia účinnosť pri minimalizácii škôd), ale ušetrí sa aj významné prostriedky na dosiahnutie spôsobilostí presnej streľby. Dôsledkom transformácie sa využijú zásoby skladovanej munície a zvýši sa jej hodnota a prínos pre zvýšenie obranných spôsobilostí EÚ.

Navrhované projekty môžu výrazne prispieť k zlepšeniu európskych obranných spôsobilostí a zároveň podporiť aktivity európskych vedcov a priemyslu v rozvoji obranného priemyslu. Všetko bude závisieť od ochoty krajín spolupracovať. Snahou je, aby prvé hmatateľné výsledky boli dosiahnuté okolo roku 2021.

Text: plukovník Vladimír Kavický
sekcia modernizácie a infraštruktúry OS SR
Foto: archív SEMI

Náčelník Generálneho štábu
Ozbrojených síl SR generál Milan Maxim:

Kráčať dopredu

Náčelníkovi Generálneho štábu OS SR generálovi Milanovi

Maximovi sa v máji končí štvorročné obdobie v najvyššej vojenskej

funkcii. Aj to bol dôvod na náš rozhovor.

Posledné štyri roky v ozbrojených silách charakterizovalo aj úsilie stabilizovať personál. Ak začneme touto oblasťou, ste vojakom už naozaj dlho na to, aby ste mohli porovnávať, čo sa v tejto súčasti personalistiky podarilo a na čo sa treba sústrediť v ďalšom období?

Vo vojenskej uniforme slúžim od roku 1975, väčšinu kariéry som bol veliteľom a s ľuďmi pracujem doteraz, takže si myslím, že celkom dobre rozumiem tomu, čo dnes vojaci potrebujú, čo ich motivuje, aby sa usilovali byť špičkovými odborníkmi, alebo prečo sa rozhodnú, že odchádzajú, aj keď máme záujem, aby zostali. Starostlivosť o personál bola pre mňa vždy dôležitá, no ostatné štyri roky sme to vnímali intenzívnejšie ako predtým. Keď som nastúpil do funkcie náčelníka GŠ, finalizovali sme prípravu zákona č. 281 o štátnej službe profesionálneho vojaka. Jeho cieľom bolo udržať najlepšie pripravený a perspektívny personál OS a motivovať ho. Hoci motivácia podľa mňa ani podľa odborníkov z GŠ nebola až taká výrazná, zákon sme podporili, aby sme odbúrali viaceré personálne a administratívne pravidlá či postupy, ktoré bránili napríklad zotrvaníu vojakov v službe. Výrazne sa však zmenili vonkajšie činitele, predovšetkým v civilnom prostredí podstatne stúpili mzdy – a na trhu práce sme už prestali byť atraktívni. Ak poviem príklad, že nám každý rok odchádzajú stovky ľudí, no regrutujeme ich menej, klesajúca tendencia záujmu o ozbrojené sily je zrejmalá. Preto pracujeme na tom, ako zatraktívniť službu a aké reálne benefity navrhnúť aj presadiť, pretože len sľubmi si ľudí neudržíme.

Kam sme sa za štyri roky posunuli v oblasti výcviku a cvičení?

Nechcem byť neskromný, ale vo viacerých smeroch sme urobili výrazné kroky dopredu. Na ilustráciu – hneď na začiatku môjho funkčného obdobia sme pripravili previerku pohotovosti vyčlenených jednotiek OS SR rýchlej reakcie NATO (NRF). Nebolo to zvy-

kom, aby sme tieto jednotky, ako sa hovorí, zdvihli na ostro vrátane presunov techniky a materiálu. V tom čase, v roku 2014, začala kulminovať kríza na Ukrajine. Vtedy tieto jednotky ani nevedeli, čo je hlavným cieľom – a kedy či kde sa ich činnosť v rámci pohotovosti skončí. Bolo to veľmi poučné. Neskôr sme vykonali sériu rôznych ďalších cvičení, z ktorých je azda najznámejší Slovenský štít. Ten je sieťou prípravných zamestnaní a jed-

Dôvera verejnosti

v naše ozbrojené

sily ma úprimne

prekvapila. Je to

tak zrejme preto,

že sa usilujeme byť

otvorení, snažíme

sa o problémoch

rozprávať,

nepodceňovať ich,

pričom prichádzame

s riešeniami.

notlivých cvičení jednotiek a štábov, pričom vrcholí samotným výcvikom jednotiek v poli, tzv. bojovou operáciou. Pri výcviku sme kládli väčší dôraz na domáci krízový manažment, na spoluprácu s orgánmi štátnej správy a miestnych samospráv. Vráťane riešenia problémov, ktoré môžu nastať v prípade živelných katastrof, ekologických havárií, masovej migrácie a ďalších možných krízových scenárov. Môžem povedať, že úroveň vycvičenosti jednotiek predurčených na pl-

nenie medzinárodných záväzkov a na riešenie domáceho krízového manažmentu stúpala. Chceli sme však dosiahnuť výraznejší pokrok v rámci výcviku všetkých jednotiek ozbrojených síl, nielen vyčlenených.

Čo vás limitovalo?

Boli a sú to najmä určité zdrojové obmedzenia, technika, munícia, peniaze na cvičiaci personál a aj pripravenosť či dostupnosť výcvikových priestorov. Tiež nedostatok personálu na jednotlivých stupňoch velenia. Boli by sme napríklad radi, keby sme realizovali bojové streľby v rámci všetkých čiat, rôť či práporov, ale nie vždy to bolo možné. Stanovili sme si preto prioritné úlohy, medzi ktoré patrilo výcvik vyčlenených jednotiek vrátane jednotiek určených na operácie medzinárodného krízového manažmentu. Tiež to bol výcvik nováčikov v martinskej základni výcviku a mobilizačného doplňovania, ako aj úspešná realizácia nových projektov, medzi ktoré patrí výcvik aktívnych záloh alebo dobrovoľná vojenská príprava.

Presuňme sa k vyzbrojovaniu a modernizácii.

Som v podstate šťastný náčelník GŠ, pretože počas môjho funkčného obdobia sa začal proces dodávania nových vrtuľníkov UH-60, máme dve nové dopravné lietadlá Spartan a aj vďaka tomu sme dokázali zachovať spôsobilosti vzdušných síl a pokračujeme v ich rozvoji. Spartan už plní operačné úlohy, napríklad preváža materiál do misie UNFICYP, pričom nám nešetrí iba zdroje, ale vďaka novej technike sú motivované mladé posádky a celý letecký personál. S vrtuľníkmi je to rovnaké. Samozrejme, v rámci letectva sú ďalšie veľké výzvy. Nie je skončený proces verejného obstarávania stíhacieho lietadla ani radarov. Požiadavky OS boli dané a my očakávame, že budú obstarané.

A čo sa týka pozemných síl?

Ešte keď som bol veliteľom pozemných síl (PS) – a to už bolo pred desaťročím, začali sme pracovať na požiadavke obstarania bojových vozidiel. Preto ma teší, že projekt prezborenia PS najmä vozidlami 8x8 a 4x4 je minimálne na úrovni ministerstva spracovaný takpovediac do detailov. Máme predstavu, vieme, čo chceme, vláda zámer schválila. Samozrejme, počúvam hlasy o spôsobe obstarávania, tie nebudem komentovať, na to nemám mandát, ale verím, že proces obstarania techniky, ku ktorej sme ešte nikdy neboli tak blízko, sa nezastaví. Ak by sa teraz zastavil, mohli by sme opäť na veľmi dlhý čas ostať stáť na mieste so zastaranou technikou, ktorú je čoraz zložitejšie udržať v bojaschopnom stave. A to už by bolo veľmi zlé. Musíme kráčať dopredu. Som rád, že sme v minulom období obmenili časť automobilovej techniky alebo realizovali istú modernizáciu niektorých bojových vozidiel a nakúpili nové zbrane pre prápor ISTAR. Pred OS je však v rámci modernizácie ešte obrovský kus práce.

Prečo bolo dôležité začať s budovaním záloh?

Ozbrojené sily si dôležitosť záloh vždy uvedomovali, takže sme iba privítali, keď diskusia o nich dostala aj v politických kruhoch ten správny smer a boli prijaté príslušné rozhodnutia. OS sa v prípade väčších krízových situácií bez záloh nezaobídu, preto projekty aktívnych záloh a dobrovoľnej vojenskej prípravy vnímame ako prioritné. Možno si niekto myslel, že hneď zaklope na brány kasárni 500 vojakov v zálohe. Nie je to tak, ide to pomalšie, musí sa to jednoducho dostať do povedomia ľudí. No som presvedčený, že sme na dobrej ceste. Je to systémový krok, s ktorým súvisí aj otázka motivácie, či už je to vzdelávanie, výchova, patriotizmus, ako aj finančná odmena. Nie som idealista. Viem, že mnohí ľudia prichádzajú aj preto, že chcú niečo vzrušujúce skúsiť, je to pre nich adrenalín, výzva. Dobré, v poriadku, nech prídu aj oni – ak súhlasia s pravidlami a sú ochotní ich rešpektovať, prečo nie. Ja týmto projektom dávam zelenú. A aj keď nateraz ešte nemáme toľko záujemcov o zálohy, ako by sme chceli, odpovedám, že pred dvoma rokmi sme nemali ani jedného.

Mohli by ste zhodnotiť plnenie našich záväzkov našim spojencom?

Hodnotením záväzkov voči bezpečnostným organizáciám, ktorých sme členmi, sa zaoberáme pravidelne a myslím si, že je to oblasť, kde môžeme byť čiastočne spokojní. Napríklad v operáciách a misiách v zahraničí nie sú voči slovenským vojakom žiadne výhrady, naopak, počúvam iba chvály. Za štyri

roky, musím si zaklopať, sme nemali vojaka, ktorý by zomrel v operácii dôsledkom nepriateľskej činnosti alebo vinou zranenia pri výkone služby. Nie je to iba o tom, že, ako by niekto povedal, sa menej strieľalo. Svedčí to tiež o pripravenosti a zodpovednosti našich ľudí, ktorým aj takto ďakujem. Chvála patrí najmä 5. pluku špeciálneho určenia, ktorý pôsobí v operácii Resolute Support v Afganistane. Ale ak sa vrátim k podstate vašej otázky, z Cieľov síl 2013, ktorých bolo 55, sme vlani osem vyhodnotili ako nesplnené. Ostatné boli splnené alebo sú plnené s nedostatkami a rizikami. Čiže vzhľadom na obdobie obmedzených zdrojov a ďalších nepriaznivých okolností to nie je až také zlé. Skôr naopak.

Napriek riešeniu neľahkých úloh si ozbrojené sily naďalej udržiavajú vysokú mieru dôveryhodnosti.

Chápem to ako veľký úspech. Vlani v decembri podľa prieskumu verejnej mienky dosiahla táto dôveryhodnosť až 71 percent, azda najviac v histórii. A to aj napriek tomu, že práve minulý rok sme riešili vážne problémy, akým bola napríklad strata munície z muničných skladov, ktorá bola, okrem iného, mimoriadne intenzívne medializovaná. Aj preto ma taký pozitívny postoj verejnosti úprimne prekvapil. Je to tak zrejme preto, že sa usilujeme byť otvorení, snažíme sa o problémoch rozprávať, nepodceňovať ich, pričom však prichádzame s riešeniami. Chceme aj prezentovať našu činnosť, chodíme do škôl, organizujeme rôzne aktivity pre verejnosť.

Rozšírime teraz uhol pohľadu zo štyroch rokov vo funkcii na celú vašu vojenskú kariéru.

To sa pár vetami nedá. Netúžil som byť profesionálnym vojakom, v detstve ma lákali povolania ako kozmonaut, učiteľ, banský inžinier... Keď ma však raz vojaci oslovili a nechali som sa presvedčiť, vojenské povolanie som si obľúbil. K tomu, že sa mi darilo a že som ho mohol vykonávať s maximálnym nasadením, mimoriadnou mierou prispelo pevné rodinné zázemie, najmä manželka, neskôr aj deti. Nebolo to jednoduché, menil som posádky a často sme sa sťahovali. Vnímal som to však ako súčasť povolania, ktoré mi zároveň umožnilo študovať jazyky, odborne sa vzdelávať, získavať praktické skúsenosti z velenia vojskám a udržiavať sa aj fyzicky vo forme.

Pravdaže, boli aj neúspechy, taký je život. Viac som sa však stretával s korektným prístupom – a aj ja som sa usiloval správať korektne. Keď stretávam ľudí, ktorí so mnou slúžili a už sú dávno v civilu, nikto z nich predom mnou neuhne pohľadom, netvári sa, že ma nevidí. A tiež sa teším, že popri mne kráčajú generáli, ktorí majú každý svoj štýl práce, no v snahe o dosiahnutie cieľa nás spája práve korektnosť – a veľmi často aj priateľstvo. Verím, že vzájomná úcta a ústretovosť sa popri profesionalite a ambíciách stáva základnou črtou celých našich ozbrojených síl, ktorým želim len to najlepšie.

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

TÉMA

Od dymových signálov ku KIS

„Informačné a komunikačné technológie umožnili nevídaný civilizačný pokrok, no zároveň vytvorili nové zraniteľnosti. Následky kybernetického útoku môžu dosiahnuť úroveň porovnateľnú s následkami konvenčných útokov a môžu zásadným spôsobom ohroziť chod štátu a bezpečnosť občana,“ uvádza sa vo vlani prijatej Bezpečnostnej stratégii SR – a my sa v téme májovej obrany venujeme aj ochrane pred kybernetickými útokmi, v ktorej sú naši vojaci naozaj dobrí. Pravdaže, príslušníci OS SR, ktorí slúžia v rámci prevádzky a zabezpečenia komunikačných a informačných systémov, plnia tiež viacero ďalších úloh, o ktorých sa v našej téme zmiňujeme.

Bez spojenia niet armády

Na Kráľovej holi v nadmorskej výške 1 946 metrov je umiestnená najvyššie položená technika rezortu obrany. Patrí trenčianskej Základni stacionárnych komunikačných a informačných systémov (ZaSKIS). Jej veliteľ plukovník Peter Schvarcbacher pripomína, že má svojich príslušníkov rozmiestnených po celom území Slovenska: „Naša základňa má svojich ľudí v 14 posádkach od Michaloviec až po Bratislavu. Z nich zabezpečujeme podporu pre všetky útvary a zariadenia Ozbromených síl SR. Najvyššie položená technika je na Kráľovej holi. Najvyššie položený objekt rezortu je Krížna vo výške 1 574 metrov vo Veľkej Fatre. Techniku máme v ôsmich lokalitách nad 1 000 metrov nad morom. Musí sa pravidelne udržiavať. Prístup k nej je najmä v zimnom období veľmi náročný. Pre našich pracovníkov preto máme aj dva snežné skútre.“ Služba je náročná a pre prípad neočakávaných výpadkov je denne 27 pracovníkov KIS v pohotovosti. Aby bola zabezpečená nepretržitá prevádzka systémov pre všetkých používateľov rezortu obrany. Zásahy riešia fyzicky na mieste, alebo diaľkovo pomocou špeciálnych prenosných pracovných staníc pripojených do siete.

Plukovník Schvarcbacher konštatuje, že najviac príslušníkov majú v Trenčíne, kde má základňa centrum. Aby zabezpečili služby pre celé ozbrojené sily, majú štyri regionálne úseky: Juh v Bratislave, Západ v Trenčíne, Stred vo Zvolene a Východ v Prešove. Za ich riadenie zodpovedá náčelník odboru podpory KIS podplukovník Radoslav Havrilčák. „Jeden z najväčších problémov je personálna naplnenosť. V civile sú pozície IT veľmi dobre platené,“ hovorí veliteľ základne.

Koncový používateľ sa najčastejšie stretne s prácou trenčianskej základne stacionárnych komunikačných a informačných systémov, keď požaduje služby spojenia alebo nahlasuje problém na kon-

„Názov spojovacie vojsko už zastaral podobne, ako v anglicky hovoriacich krajinách signal forces, ktorý bol odvodený ešte z čias, keď sa bojujúce či strážne jednotky dorozumievali prostredníctvom dymových a ohňových signálov,“ usmial sa náčelník štábu pre podporu operácií GŠ OS SR brigádny generál Ľubomír Gacko (na fotografii), ktorý v ozbrojených silách velí aj komunikačným a informačným systémom (KIS).

„V súčasnosti sa činnosť KIS skladá z informačných technológií, z komunikačných systémov a posledným okruhom je bezpečnosť a kybernetická obrana,“ dodáva brigádny generál, ktorý v prostredí KIS vyrastal od nadporučíka.

Starý slogan platí

Na obdobie, keď sa dnešní KIS-áci delili na spojárov a informatikov, medzi ktorými neraz vládla aj rivalita, si veľmi dobre pamätá aj plukovník Ľubomír Gorelčík, ktorý bol do februára náčelník odboru bezpečnosti,

ochrany informácií a komunikačných a informačných systémov na štábe generála Gacka a teraz je jeho zástupca. Skrátené – posledné tri roky bol plk. Gorelčík pre celé ozbrojené sily odborný garant KIS, ktorým sa venuje už vyše troch desaťročí. Ozrejmuje: „V ozbrojených silách máme aktuálne dve hlavné súčasti KIS – teda Základňu stacionárnych komunikačných systémov (ZaSKIS) v Trenčíne, ktorá je zodpovedná za prevádzku rezortnej telekomunikačnej, dátovej či satelitnej siete a má mnoho ďalších úloh. Je v režime 24 hodín denne 7 dní v týždni, pretože musí zabezpečiť chod národných systémov, ako aj prepojenie do operácií

je podplukovník Roman Králik. Zástupca veliteľa základne podplukovník Vincent Kuba spresňuje, že mnohé systémy sa v Základni stacionárnych komunikačných a informačných systémov už pred rokmi centralizovali, čím prispeli k úspore nielen ľudských, ale aj finančných zdrojov.

Ružomerská základňa

Základňa nasaditeľných komunikačných a informačných systémov (ZaNKIS) má bohatú históriu. Siahla až do roku 1945. Vtedy vznikol 1. ružomerský spojovací pluk hrdinu Sovietskeho zväzu kapitána Otakara Jaroša z Turnova. V rokoch 1950 až 1992 bol útvar dislokovaný v posádkach na území Česka. Na Slovensko do Ružomberka ho presunuli v roku 1992 a dostal názov Ružomerská spojovacia brigáda. Tá prešla viacerými reorganizáciami. Svoj súčasný názov dostala 1. júla 2017. Predstavuje najväčšiu zložku OS SR pre zabezpečenie spojenia nasaditeľných jednotiek.

taktné centrum v správe ZaSKIS. V priebehu roka prijme kontaktné centrum vyše 40-tisíc požiadaviek. Túto podporu má na starosti odbor služieb KIS podplukovník Viliama Pastoreka.

Ďalšou z úloh základne je poskytovanie služieb informačných systémov pre používateľov rezortu obrany. Uľahčujú príslušníkom rezortu administratívne, plánovacie a riadiace procesy – plánovanie, riadenie a evidenciu personálu, materiálu, financií, ale aj vojenských cvičení a ďalších aktivít. Prevádzku informačných systémov zabezpečujú príslušníci odboru informačných systémov pod vedením podplukovníka Mariana Čipku.

V oblasti infraštruktúry KIS je dôraz na zabezpečenie nepretržitej a bezporuchovej prevádzky a správy rezortnej komunikačnej siete (RKS), rezortnej dátovej siete (RDS), stacionárnej rádioreléovej siete (SRRS), stacionárnej rádiovkej siete (SRS) a systému vysokej dostupnosti dát (SVDD) pre dostupnosť služieb používateľom rezortu na území Slovenska. Rovnako poskytujú služby RDS a RKS pre príslušníkov OS SR v operáciách medzinárodného krízového manažmen-

tu, na pracoviskách ÚVP SD NATO a EÚ Brusel. Základňa venuje pozornosť aj informačnej bezpečnosti, ktorú rieši v súčinnosti s odborom BOIaKIS (J6) ŠbPO GŠ a Vojenským spravodajstvom. Náčelníkom odboru informačnej bezpečnosti

či na príslušné medzinárodné veliteľstvá. V Ružomberku je dislokovaná Základňa nasaditeľných KIS (ZaNKIS), ktorá disponuje primárne nasaditeľnými komunikačnými a informačnými prostriedkami. Je tu dislokovaná aj základňa nasaditeľného komunikačného modulu NATO (NATO DCM).“

Samozrejme, odborníci KIS majú svoje štruktúry aj vo veliteľstvách pozemných a vzdušných síl, pôsobia aj v jednotlivých vojenských útvaroch, v štruktúrach Aliancie a sú vysielaní do misií a operácií. „V našich odbornostiach slúži v OS SR približne 1 800 špecialistov,“ sumarizuje brig. gen. Gacko.

Bezpečnosť na jednotku

„Bezpečnostné prostredie Slovenskej republiky bude dlhodobo ovplyvňované globálnymi bezpečnostnými hrozbami vojenského a nevojenského, symetrického a asymetrického charakteru, ... ako sú aj kybernetické útoky“, uvádza sa vo Vojenskej stratégii SR, ktorú vláda SR schválila 4. októbra 2017. Ďalej sa v nej píše: „OS SR budú disponovať spôsobilosťami schopnými plniť úlohy obrany národného kybernetického priestoru Slovenskej republiky a úlohy spoločnej obrany kybernetického priestoru členských štátov NATO.“

Je podriadená veliteľstvu pozemných síl a jej úlohou je poskytovať kvalitné hlasové a dátové služby pre OS SR. Podľa zástupcu veliteľa základne podplukovníka Miroslava Miškoviča musí garantovať aj ich bezpečnosť a schopnosť výmeny informácií s inými systémami, ktoré používajú krajiny NATO a EÚ. Základňa je vybavovaná modernou digitálnou technikou, spĺňajúcou požiadavky na komunikačné a informačné systémy miest velenia v oblasti poskytovaných služieb a vytvárania mriežkovej štruktúry pre vysokorýchlostný prenos dát medzi miestami velenia a ostatnými zložkami a zariadeniami ozbrojených síl.

„Základňa je pripravená podporovať riadenie na miestach operačného a strategického stupňa velenia OS SR prostredníctvom hlasových a dátových služieb, podporovať miesta velenia manérových jednotiek, jednotiek bojovej podpory a bojového zabezpečenia na území SR a zabezpečiť ich vzájomné prepojenie prostredníctvom mriežkovej štruktúry s využitím mobilných rádioreléových prostriedkov,“ konštatuje podplukovník Miškovič.

Úlohy, ktoré súvisia priamo s poskytovaním služieb a budovaním mriežkovej štruktúry, plnia tri centrá. Úlohy súvi-

siace s medzinárodnými záväzkami plní 1. centrum pod velením majora Miroslava Lengvarkého, ktoré je zaradené do síl vysokej pripravenosti a plne vybavené digitálnou technikou. Jeho príslušníci vynaložili v predchádzajúcom období značné úsilie a preukázali vysokú mieru odbornosti, zodpovednosti a kreativity. Preukázali ich aj v marci pri odbornotaktickom cvičení 1. a 2. centra v Centre výcviku Lešť, najväčšom cvičení výcvikového roka.

V poslednom období možno podľa podplukovníka Miškoviča za prelomové považovať medzinárodné cvičenie mnohonárodného práporu vojenskej polície NATO Black Bear 2011, kde bol systém po prvý raz nasadený na zabezpečenie miest velení v poľných podmienkach. Ďalší zlomový okamih nastal v roku 2013, keď sa na Slovensku uskutočnilo jedno z najväčších cvičení logistických jednotiek NATO Capable Logistician. Ďalšími míľnikmi boli cvičenie vzdušných síl MACE XVI v roku 2016 či cvičenie Tobruq Legacy 2016. Rozhodujúci podiel na úspechu cvičení majú najmä príslušníci základne zaradení na funkcie spojené s obsluhou

„Ak hovoríme o bezpečnosti KIS, tak zahŕňa nielen to, že informácie a siete sú chránené, ale aj to, že dokážeme zabezpečiť integritu a dostupnosť dát v reálnom čase. Tak, aby boli vždy k dispozícii v záujme rozhodovacieho procesu a podpory veliteľov,“ ozrejmjuje plukovník Imrich Petruf, aktuálny náčelník odboru bezpečnosti, ochrany informácií a komunikačných a informačných systémov. Dôstojník, ktorý vo svojej odbornosti slúžil v rokoch 2005 – 2008 na veliteľstve vzdušných síl NATO v nemeckom Ramsteine, odkiaľ bol vyslaný aj na hlavné veliteľstvo ISAF v Kábule, a v rokoch 2014 – 2017 pôsobil na Hlavnom veliteľstve spojeneckých síl v Európe (SHAPE) v Monse v Belgicku. Spoločne sa vraciame k summitu NATO vo Varšave v roku 2016, kde Aliancia uznala kybernetický priestor za ďalšiu operačnú oblasť – popri zemi, vzduchu a vode. Zintenzívnenie spolupráce v oblasti kybernetickej bezpečnosti a obrany bolo vo Varšave zdôraznené o. i. v spoločnom vyhlásení NATO a EÚ. Dodajme, že aliančné Centrum excelentnosti pre spoluprácu v kybernetickej bezpečnosti v estónskom Tallinne pôsobí už od roku 2008. „Slovensko má v tomto centre v rámci trojročnej rotácie už tretieho vojaka. Aktuálne je zo ZaSKIS a je to pre nás dôležité aj preto, lebo z tohto špičkového pracoviska máme

digitálnych systémov. Pôsobia ako náčelníci digitálnych spojovacích prostriedkov už od ich prevzatia do OS SR.

Podplukovník Miškovíč pripomína, že o rast útvaru sa výrazne zaslúžil bývalý veliteľ základne a ešte predtým od roku 2005 veliteľ práporu plukovník Štefan Pobijak, rovnako ako podplukovník Aurel Sabó, ktorý sa zásadným spôsobom podieľal na zavedení systému MOKYS. Náročnosť a znalosti, potrebné na prevádzkovanie komplexu komunikačných a informačných systémov, vyžadujú aj špecialistov z oblasti správy digitálnych komunikačných systémov, ktorí zabezpečujú manažment a funkčnosť služieb. Neoddeliteľnou súčasťou základne je Centrum správy nasaditeľných komunikačných a informačných systémov pod velením majora Róberta Karabáša. Zabezpečuje plánovanie, konfiguráciu, správu a manažment systémov pred a počas nasadenia.

Komunikačnou podporou nasadzovaných jednotiek sa úlohy ZaNKIS nekončia. Informačné systémy sú jednou z najrýchlejších sa rozvíjajúcich oblastí. Nezanedbateľnú časť práce preto predstavuje modernizácia a rozvoj nasaditeľných KIS.

Modul NATO z Liptova

V prostredí NATO je nevyhnutné zabezpečenie nasadenia informačných a komunikačných technológií na spoločnej jednotnej platforme. V súčasnosti disponuje každá z krajín Aliancie jedným funkčným nasaditeľným komunikačným modulom, zabezpečujúcim interoperabilitu. Súčasná veliteľská štruktúra NATO disponuje tromi spojovacími prápormi (NSBs). Každý prápor má vo svojej štruktúre šesť modulov DCM (Deployable Communications and Information Systems Module). Spolu má NATO k dispozícii 18 modulov DCM s identickou organizačnou štruktúrou.

informácie o tých najaktuálnejších tendenciách a trendoch," dodáva plk. Gorelčík.

A ešte niečo. V rámci vlaňajšieho cvičenia Zamknuté štíty 2017 (Locked Shields), ktoré organizovalo uvedené tallinnské centrum, boli slovenskí vojaci vyhodnotení na treťom mieste. Na cvičení participovalo vyše 800 účastníkov z 25 krajín. Jednotlivé tímy sa v rámci simulácií zapojili do kybernetického boja proti približne 2 500 počítačovým útokom. „Nezabudnime, že predvlani bol slovenský tím najlepší, pričom uspel aj v porovnaní s kolegami, ktorí v tejto oblasti slúžia v centrále Aliancie,“ spomenie brig. gen. Gacko. Práve on počas svojho pôsobenia vo funkcii veliteľa ZaSKIS v rokoch 2011 – 2015 vybudoval prvú jednotku kybernetickej obrany v OS SR.

Udržať kvalitu

„Musíme rozvíjať systémy, ktoré podporujú rozhodovací proces veliteľov (systémy velenia a riadenia), chceme rozvíjať systémy v oblasti logistiky a v ďalších oblastiach, navyše objem informácií neustále narastá a na ich spracovanie je nevyhnutné nasadzovať čoraz sofistikovanejšie KIS,“ konštatuje gen. Gacko. Keď sa ho pýtame na mladé posily, ozrejmuje:

Slovenským príspevkom je od roku 2011 nasaditeľná spojovacia jednotka (DCM-C) dislokovaná v Ružomberku, ktorá sa v roku 2017 transformovala na samostatný vojenský útvar. Operačné velenie je zabezpečované z úrovne veliteľa NCISG a veliteľa 3. spojovacieho práporu v poľskej Bydgoszczy. Okrem slovenského modulu pod jeho velenie patria aj ďalšie jednotky v Českej republike, Poľsku, Maďarsku, Litve a v Turecku, plné velenie je však výhradne v kompetencii náčelníka Generálneho štábu OS SR.

Spojovacie prápory a nasaditeľné moduly patria do Skupiny komunikačných a informačných systémov NATO, ktorá vznikla 1. júla 2012.

Veliteľ jednotky DCM-C major Vlastimil Borsík pripomína, že veľkou výzvou vtedajšieho národného velenia bolo zabezpečiť profesionálne pripravený personál v oblasti jazykových zručností, ale aj špecializácií potrebných na obsluhu technológií a techniky, zavedených v podmienkach NATO. Personál sa vzdeláva a preškoľuje v prestížnej vzdelávacej

agentúre NATO CIS SCHOOL v Taliansku. Popri spoločných koaličných cvičeniach zabezpečujúcich interoperabilitu pôsobí aj v spoločných zahraničných operáciách a plní tiež úlohy vyššej pripravenosti NRF.

„Takmer každý náš príslušník bol aspoň raz nasadený v operácii Resolute Support alebo ISAF v Afganistane alebo v aktivite NATO na podporu obrany vzdušného priestoru Turecka. To kladie nemalé nároky na zosúladenie pracovného a rodinného života,“ konštatuje major Borsík. Útvar sa v roku 2016 presťahoval do novej budovy v ružomberských kasárňach, ktorá spĺňa vysoké bezpečnostné štandardy. V roku 2016 sa dobudovali aj priestory pre nasaditeľný komunikačný systém NATO DRAGONFLY. Každý príslušník útvaru musí byť držiteľom vodičského oprávnenia minimálne skupiny C. Technika, na ktorej príslušníci nasaditeľného modulu pracujú, je majetkom NATO. Príslušníci DCM-C majú v NATO rovnaké právne postavenie ako ostatný personál NCISG a vzťahujú sa na nich tiež ustanovenia Parížskeho protokolu. DCM každoročne absolvuje preskúšanie medzinárodnou vojenskou komisiou z plnej operačnej pripravenosti.

Text: Jozef Žiak

Foto: Pavol Vitko, ZaSKIS, ZaNKIS, DCM-E, Danuša Spilá

„Podarilo sa nám presadiť navýšenie smerných čísel na študijné smery pre odbornosti KIS na Akadémii OS SR, ale stále je to málo, pričom získať kvalitu je čoraz ťažšie.“ Plk. Petruf dodáva: „Ak si chceme do budúcnosti udržať kvalitný IT personál, je nevyhnutné čím skôr vytvoriť mechanizmy stabilizačných benefitov tak, aby sme dokázali náš personál nielen regrutovať, ale aj udržať.“ A čo je na profesii armádneho špecialistu v odbornostiach KIS najťažšie a čo najkrajšie? Odpovedá brig. gen. Gacko: „Najnáročnejšie je udržať sa s dobou. Naša technika ide tak rýchlo dopredu, že ak sa dostanete do stagnácie, ujde vám vlak. Keď som nastúpil do výpočtového strediska v Trenčíne ako nadporučík, systémy boli prevádzkované v sálových počítačoch, dnes každé dieťa má v ruke telefón, ktorý má neporovnateľne vyšší výkon a kapacitu. Človek má neustále pocit, že toho vie málo – ale ak udrží krok, v skutočnosti toho vie mimoriadne veľa. O to viac si ceníme každého z našich kolegov, ktorí ostali verní armádnemu KIS v časoch, keď finančné ohodnotenie kvalitných informatikov v civilnom sektore oveľa prevyšuje ohodnotenie profesionálnych vojakov. Aj vďaka nim disponujeme množstvom špičkových špecialistov, pre ktorých je služba v prospech OS SR poslaním.“

Text: Pavol Vitko

Najlepšie stíhačky druhej svetovej vojny

Fw 190 ostal v tieni Messerschmittu

Počas prvých dvoch vojnových rokov používala Luftwaffe ako jednomotorovú stíhačku výhradne typ Messerschmitt Bf 109.

Tá zodpovedala vtedajším zvyklostiam a používala radový motor.

Na jeseň 1941 sa však na západnom fronte objavil neznámy typ s hviezdicovým motorom a vysokým výkonom. Pre Spojencov znamenal nepríjemné prekvapenie.

Do leta 1941 sa zdalo, že Messerschmitt nemá konkurenciu. Svoj Bf 109 neustále zdokonaľoval. Na začiatku vojny verzia E striedala staršiu verziu D. Na začiatku roka 1941 sa začal presadzovať novší Bf 109F. Britské kráľovské letectvo RAF proti nemu nasadilo Spitfire Mk. V, ktorý mal približne rovnaké výkony.

Messerschmitt, Spitfire, ale aj ďalšie stíhačky toho obdobia (Hurricane, americké P-38, P-39 a P-40 či nové sovietske konštrukcie) mali radové motory. Valce usporiadané za sebou umožňovali lepšie aerodynamické riešenie. Hviezdicové motory sa považovali za nevhodné pre moderné stíhačky, pretože valce usporiadané do prstenca kládli veľký aerodynamický odpor. Preto keď sa v auguste a septembri 1941 objavili v nemeckých letkách nad Francúzskom neznáme stíhačky s hviezdicovým motorom, prišli hlásenia, že ide o staršie ukoristené Blochy 152 alebo Curtissy H-75, pochádzajúce z výzbroje francúzskeho letectva. Na to však mali veľmi

dobré výkony. Záhadu poodhalil 13. októbra pilot jedného Spitfira, ktorý neznámy stroj zachytil fotoľuľmetom. Zábery ukázali, že ide o celkom nový typ.

Ako sa k nemu Luftwaffe dostala? Konštruktér Kurt Tank, pracujúci pre firmu Focke-Wulf, veril, že aj hviezdicový motor sa dá úspešne použiť na stíhačke. Pozorne sledoval výsledky amerického námorníctva, ktoré používalo výhradne hviezdicové motory. Tie boli totiž vhodnejšie na službu na lietadlových lodiach – boli odolnejšie, menej citlivé na poškodenie a tiež jednoduchšie na údržbu. Kurt Tank sa rozhodol využiť kryt motoru s profilom NACA, ktorý vháňal chladiaci vzduch dovnútra. Čelný otvor tak mohol byť menší a kapotáž motora mohla byť tesnejšia.

Jeden z jeho projektov zaujal ríšske ministerstvo letectva práve použitím 14-valcového dvojhviezdicového motora BMW. To by totiž umožňovalo zaradiť do výzbroje

druhú stíhačku bez toho, aby boli ohrozené dodávky motorov Daimler-Benz, ktoré potreboval Messerschmitt Bf 109 a ich výroba bola beznádejne preťažená.

Motoru BMW tak vďačil Fw 190 za svoj vznik, ale takmer mal na svedomí aj jeho predčasný koniec. Zadná hviezdica valcov sa totiž pri prototypoch a predsériových strojoch príliš prehrieva a s tým súviseli problémy s olejovým potrubím, ale aj s muníciou palubných zbraní. Náboje trupových guľometov sa od horúčavy až pripekali dokopy! V jednom momente dokonca padol návrh na ukončenie celého projektu, Tank a jeho tím skúšobných pilotov sa však nevzdali. Videli totiž, že výkony novej stíhačky sú výnimočné. V priebehu niekoľkých mesiacov vykonali desiatky zmien, až kým bol Fw 190 pripravený na nasadenie.

šli len o dve stíhačky a jedného pilota. Pre RAF to bola posledná operácia Circus v roku 1941. Na ďalšie veľké denné nájazdy sa odhodlalo až na jar 1942.

Fw 190 prevyšoval Spitfiry Mk. V rýchlosťou, obratnosťou aj výzbrojou. Niesol štyri kanóny kalibru 20 mm a dva guľomety. Velenie RAF z toho malo ťažkú hlavu a Briti dokonca chystali odvážny plán, ako s pomocou výsadku špeciálnych jednotiek commandos obsadiť nemecké letisko pri francúzskom pobreží len preto, aby na ňom jeden Fw 190 ukoristili a mohli s ním odletieť do Británie, kde by ho otestovali. Nakoniec im to výrazne uľahčil nemecký nad-

tisku. RAF tak dostalo neporušený exemplár najnovšej stíhačky.

Zlepšené verzie

V priebehu roka 1942 Briti urýchlene zaviedli do výroby zdokonalenú verziu Spitfire Mk. IX, ktorá sily opäť vyrovнала. Ani vývoj Fw 190 sa nezastavil. S hviezdicovým motorom vznikli postupne verzie A-1 až A-9. Všetky však mali jednu nevýhodu – vo väčších výškach ich výkon príliš klesal. Vyriešilo to až použitie výkonného radového motora Jumo s kompresorom. Verzia Fw 190D sa objavila v roku 1944 a opäť sa vyrovnala najnovším spojeneckým stíhačkám.

Fw 190 bol univerzálny stroj, ktorý slúžil v mnohých verziách. Na západnom fronte sa používala verzia G na rýchle bombardovacie útoky. Bojová verzia F slúžila najmä na východnom fronte. Pod trupom nosila bombu s hmotnosťou 250 až 500 kg, pod krídlami ďalšie štyri bomby po 50 kg. Neskôr používala aj neriadené protitankové rakety. Existovali tiež verzie, ktoré nosili pod trupom torpéda či navádzané klzákové bomby.

S radarovými anténami na krídlach slúžil Fw 190 aj ako nočná stíhačka. Osvedčil sa takisto v boji proti štvormotorovým bom-

Technické údaje Fw 190 A-8

Dĺžka: 9 m

Rozpätie: 10,5 m

Max. hmotnosť: 4 900 kg

Motor: BMW 801 D s 1 250 kW

Max. rýchlosť: 656 km/h

Dolet: 800 km

Dostup: 11 400 m

Výzbroj: 4 × 20 mm kanón,
2 × 13 mm guľomet

Daroval ho Spojencom

V boji prekonával všetko, čo Spojenci aktuálne mali k dispozícii. Stíhacie jednotky RAF sa od roku 1941 usilovali o nepretržitú ofenzívu proti okupovanému Francúzsku. Operácie s kódovým názvom Circus označovali útok malej skupiny bombardérov so silným stíhacím sprievodom, ktorý mal vyľakať stíhačov Luftwaffe, donútiť ich k boju a spôsobiť im straty. Táto snaha RAF však nebola veľmi úspešná, najmä po tom, ako sa na nemeckej strane objavili práve stroje Focke-Wulf Fw 190. V kombinácii so skúsenými pilotmi predstavovali smrteľnú hrozbu.

Príkladom môže byť operácia Circus 110, ktorá sa uskutočnila 8. novembra 1941. RAF pri nej vyslalo nad Francúzsko 20 bombardovacích lietadiel so sprievodom 219 Spitfirov. Akcia však pre Britov dopadla veľmi zle – stratili 15 stíhačiek a 14 pilotov. Nemci pri-

poručík Armin Faber. Jeho jednotka JG 2 vzlietla 23. júna 1942 proti československým stíhacím perutiám. Boj sa skončil stratou siedmich Spitfirov a dvoch Focke-Wulfov. Najbolestnejšia bola strata veliteľa Aloisa Vašátka, ktorý sa s jedným Fw 190 zrazil a zahynul.

Faber sa dostal do súboja s Františkom Trejtnarom, ktorého zostrelil. Československý pilot sa zachránil na padáku. Nemec však stratil orientáciu a Bristolský záliv si pomýlil s Lamanšským prielivom. Domnieval sa, že už je nad okupovaným Francúzskom, a pristál na najbližšom britskom le-

bardérom, ktoré bolo ťažké zostreliť. Špeciálne upravená verzia mala dodatočný pancier okolo kabíny, aby sa pilot mohol v krízovej paľbe palubných strelcov priblížiť až k bombardéru a presne ho zasiahnuť. Štyria piloti takto upravených stíhačiek majú na konte každý po viac ako 30 ťažkých bombardérov, ďalších 11 pilotov zostrelilo vyše 20 ťažkých bombardérov. Existovali aj cvičné a prieskumné verzie. Spolu sa vyrobilo viac ako 20 000 kusov Fw 190. Hoci ho mnohí piloti uprednostňovali, ostal celý čas tak trochu v tieni Messerschmittu Bf 109, ktorý sa vyrábalo po celú vojnu.

Text: Miroslav Barič

Talianom dodali M-346

Talianске letectvo prevzalo posledný z 18 objednaných cvičných prúdových strojov M-346. Lietadlo pôvodne vyvíjala Alenia Aermacchi spolu s ruskou firmou Jakovlev. V roku 2000 sa však partnerstvo skončilo a obe spoločnosti dokončili vývoj samy. V Rusku vznikol Jak-130 a v Taliansku M-346. Jeho najväčším používateľom je Izrael, ktorý má 30 kusov. Lietajú aj v poľských a singapurských farbách.

Technické údaje

Dĺžka: 11,49 m

Rozpätie: 9,72 m

Max. hmotnosť: 9 500 kg

Ťah motorov: 2 x 28 kN

Max. rýchlosť: 1 059 km/h

Nové čínske vrtuľníky

V januári tohto roku Čína zaviedla armádu verziu helikoptéry Z-18A. Tieto vrtuľníky vznikli vývojom z typu Z-8, čo je licenčná verzia francúzskych strojov SA 321 Super Frelon. Kým základné tvary a rozmery Z-8 a Z-18 sú veľmi podobné, nové helikoptéry využívajú v konštrukcii pokročilé ľahké materiály a titán a majú výkonnejšie motory.

Vrtuľníky Z-18 sa prvýkrát objavili na palube čínskej lietadlovej lode Liaoning v roku 2014. Postupne vznikla verzia pre elektronický boj a protiponorkové stroje, ktoré nesú radar, sonar a závesníky pre torpéda. Armádna verzia Z-18A je vybavená radarom pre kopírovanie terénu. Vrtuľník uvezie 27 pasažierov alebo päť ton nákladu.

Erdogan chce bezposádkové

Turecko bude pracovať na vývoji bezposádkových tankov. Chce tak minimalizovať riziká, ktoré hrozia vojakom v nasadení. Vyplýva to z vyhlásenia tureckého prezidenta Recepta Tayyipa Erdogana, o ktorom informovala agentúra AP. Erdogan to oznámil na konferencii o tureckom päťročnom rozvojovom pláne. Prezidentovo vyhlásenie prišlo v čase nasadenia tureckých jednotiek do ofenzívy proti kurdským milíciám v Sýrii. Erdogan pritom podľa AP povedal: „Potrebujeme byť schopní vyrábať bezposádkové tanky a my to dokážeme... Stávame sa krajinou, ktorá túto technológiu podchytí.“ Spojené štáty v minulosti odmietli Turecku poskytnúť bezpilotné lietadlá, drony, čo prinútilo krajinu vyvíjať a vyrábať vlastné, pripomenul turecký líder.

Text: Miroslav Barič, TASR

Foto: Raytheon, U.S. Air Force, TASR

USA posilňujú transportné lodstvo

Americké námorníctvo výrazne posilňuje svoju schopnosť rýchlej prepravy vojsk po svete. V marci spustili na vodu už desiatu loď triedy Spearhead. Predchádzajúca loď vstúpila do služby v decembri 2017. Dokopy ich bude 12, dve sa ešte stavajú. Lode triedy Spearhead majú výtlak 1 515 ton a dĺžku 103 m. Na hornej palube je prístavacia

plošina pre vrtuľníky. Rampy umožňujú rýchle naloženie a vyloženie jednotky vo veľkosti roty aj s vozidlami. Kata-maránový trup má relatívne malý ponor 3,8 m a umožňuje nasadenie aj vo vodách, kde chýbajú veľké prístavy. Loď má štyri dieselové motory, s ktorými dosahuje vysokú rýchlosť až 43 uzlov (80 km/h).

Katar má záujem kúpiť od Ruska raketový systém protivzdušnej obrany S-400 Triumf, rokovania sú v pokročilom štádiu, uviedol pre agentúru TASS katarský veľvyslanec v Moskve Fahd Attíja. Diplomati pripomenuli, že počas návštevy ruského ministra obrany Sergeja Šojgu v Katar v októbri podpísali obe krajiny dohodu o vojensko-technickej spolupráci. „Vydĺždilo to cestu spolupráci medzi Ruskom a Katarom v oblasti obrany, predaja vojenskej techniky, výcviku dôstojníkov a vojakov, údržby a, samozrejme, spravodajskej súčinnosti,“ povedal katarský veľvyslanec.

S-400 Triumf je najmodernejším ruským raketovým systémom protivzdušnej obrany – v prevádzke je od roku 2007. Je určený na ničenie všetkých typov moderných a perspektívnych vzdušných útočných prostriedkov. Je schopný zasiahnuť aerodynamické ciele do vzdialenosti 400 kilometrov a taktické balistické ciele letiace rýchlosťou 4,8 km/s do vzdialenosti 60 kilometrov, a to vo výške niekoľkých metrov až niekoľkých desiatok kilometrov.

Katar kupuje S-400

Kanada nahradí Hornety

Kanada menovala päť firiem, ktoré prichádzajú do úvahy ako dodávatelia nových stíhačiek. V zozname sú tri európske a dve americké firmy. Teraz môžu dostávať informácie o kanadských plánoch na kúpu 88 lietadiel a pripraviť svoje ponuky. Očakáva sa, že súťažij budú Lockheed Martin F-35, Boeing Super Hornet, Eurofighter Typhoon, Dassault Rafale a Saab Gripen. Niektorý z týchto typov nahradí 73 stíhačiek CF-18 Hornet, ktoré sú momentálne v službe. Kanada ich objednala v roku 1980 a kúpila ich spolu 138. Vybrané stroje prešli modernizáciou, ktorá predĺžila ich životnosť minimálne do roku 2020. Druhá fáza modernizačného programu bola dokončená v roku 2010.

Ján Dodok cez
Veľkú vojnu

Zo zákopov Veľkej vojny

„Po výcviku v 15. honvédsom pešom pluku v Trenčíne som bol v roku 1915 povýšený na čatára so zadelením k výzvednej rote. Pred naším odchodom na front bol na trenčianskej stanici zhromaždený veľký zástup žien, ktoré si políhali na koľajnice. Žandári ich však rýchlo rozohnali...” opísal svoj začiatok prvej svetovej vojny Ján Dodok, rodák z Košeckého Podhradia pri Ilave.

Na pamätníkov bojov prvej svetovej vojny si dnes už iba spomíname, ale Ján Dodok (1895 – 1993), začiatkom vojny čerstvý 19-ročný maturant gymnázia v Nitre, nám zanechal autentické svedectvo. Jeho dosiaľ nepublikované zápisky o vojne poskytol redakcii Obrana Marián Hellebrand z Trenčianskych Teplíc, vnuk Jána Dodoka.

Stretnutie so smrťou

Ján Dodok prvú svetovú vojnu prežil. Po jej skončení pracoval na viacerých miestach ako notár. Po druhej svetovej vojne sa stal archivárom v Považskom cukrovare v Trenčianskej Teplej. No hlboko v pamäti mu ostali jeho prvé stretnutia so smrťou: „Z Trenčína sme už v rámci 71. pešieho pluku odjachali vlakom smerom na Budapešť a cez celé maďarské územie až

k maďarsko-rusko-rumunským hraniciam – cez mesto Arad. Tam nás za veľkého hrmenia kanonády rusko-rumunskej armády vyložili z vlaku. Hneď, ako sme z vlaku zoskakovali, privítala nás prudká delostrelecká paľba, takže sme sa horko-ťažko stáčili ukryť pod vagónové vozne a odtiaľ potom po akom-takom utíšení paľby sa zdese rozpfchli do ulíc mestečka a hľadali skrýšu v súkromných domoch...” Ján Dodok sa nerobil hrdinom a priznal: „Silnú blýskavicu a dunenie delostreleckých ďalekonosných poľných výbušnín sme počuli už z vlaku. Vtedy sa nás zmocnila úžasná bolestná túžba po domove a žalostne som sa rozplakal. Bol koniec všetkých nádejí. Nastali prudké boje z guľometov, pušiek, granátov, mínometov a nad nami hustá, dlhotrvajúca kanonáda. Všade okolo nás roztrhané mŕtvolky padlých bojovníkov. A my, telesne vysilení, ťahali sme sa pomedzi nich ďalej dopredu – za protivníkom.”

Podľa Mariána Hellebranda si jeho dedko síce do šesťdesiatky šľahal cigarety, ale inak bol striedmy muž, ktorý si len svätočne vypil dve deci vína či doma vychutnal pohárik horkého likéru. O to viac na neho zapôsobila nasledujúca smrť jeho kamarátov: „V malom mestečku Campeni bola veľká továreň na zelený likér a tam zahynulo päť našich bojovníkov, ktorí si privodili smrť sami, lebo nemohli odolať a napili sa z tejto pálenky v takej veľkej dávke, že sa otrávil. V tomto mestečku vyplašení občania – ženy, deti a starci, srdečne nás uvítali, koláčmi pohostili a kľaknúc na kolená prosili nás o milosť, aby sme ich nechali na žive. Boli preľaknutí, báli sa, aby sme ich nepostrieľali...” Počas odpočinku sa však stala tragédia: „Jeden z našich bojovníkov ľahol si na zem chrbtom, kde mal upevnený plecniak a v ňom ručné granáty. Pritom mu, keď sa sem-tam hniezdil, vybuchol jeden granát a roztrhal mu celý chrbát a hrudník. Výbuch bol taký silný, že ranil ďalších troch vojakov – bojovníkov, mňa len ohlušil, lebo som sedel od neho ďalej.” Netrvalo však dlho a smrť hrozila aj Jánovi Dodokovi. „Strachom omámení tiahli sme ďalej, pričom som dostal rozkaz vypátrať, kde sa skrýva protivník, v akej sile, výzbroji atď. Hlásenie som mal podať nášmu kapitánovi urýchlene. So sebou som si vzal dvanásť mužov spolubojovníkov na pomoc. S hlásením som však dlhší čas meškal, lebo protivník nás podviedol tak, že lesnú plochu vyznačenú na mojej mape vyrúbali, takže sme stratili orientáciu. Darma som sa vyhováral a omlúval, nič nebolo platné, lebo som nesplnil frontový vojenský rozkaz v danom termíne. Kapitán rozzúrený priskočil na koni ku mne s vytiahnutým revolverom nastrojeným na mňa, že ma zastrelí. Prešla ma zimomravá hrôza pred smrťou, ale v poslednú chvíľu zďaleka sa ozval ostrý hlas: Pán kapitán, nestrieľajte, čatár je nevinný. Kapitán vypočul bojovníka z mojej roty – pôvodom srbskej ná-

rodnosti, ale dobrý rakúsko-uhorský vojak to bol, a tak kapitán upustil od svojho zámeru a nechal ma nažive, ale pozbavil ma hodnoty veliteľa pátracej roty.“ zapísal do svojich poznámok muž, ktorý sa napokon dožil 98 rokov, mal štyri deti, sedem vnukov a osem pravnukov.

Obetované oko

Jánovi Dodokovi veliteľskú hodnosť neskôr vrátili a opäť ho poslali do prvej línie: „Neďaleko vysokého vrchu, ktorý sa azda volal Vinát, prepadla nás v hustom lese ozbrojená nepriateľská čata so silou asi dvadsať mužov, rusko-rumunských bojovníkov. Nastali prestrelky, pričom nepriateľ ušiel a čakal na nás ukrytý v jednej prázdnej lesnej drevenej chalupe. Keď sme zistili túto situáciu, veľkým revom a streľbou sme sa pustili do nepravidiel, hoci nás bolo iba dvanásť. Pod tlakom strachu povybehávali z chalupy von a zdvihnutím rúk avizovali, že sa vzdávajú. Zajali sme ich a odovzdali nášmu veliteľstvu.“ Mladý veliteľ pátracej roty spomínal, ako potom pri plnení úlohy ležal pod holým nebom pri-

sa rozhodol jednu sklenku si vziať a potrel som si oko s úmyslom, že to jedno oko obetujem, lebo inak sa z toho horúceho diabolského pekla nevyslobodím. Oko sa mi zapálilo a ja natešený, že sa mi už konečne podarí dostať sa domov, čakal som na výsledok vyšetrenia v poľnej nemocnici. Na moje veľké sklamanie oko vyliečili a vypudili ma znova do bojovej línie. Už som bol celkom zúfalý. Bojovať som musel ďalej a pomoci nebolo...”

Ozveny Kragujevca

„Nik na svete, žiaden zručný rozumný spisovateľ by nebol schopný opísať a dať na papier muku, ktoré prežíva bojovník na otvorenom bojisku. Akákoľvek telesná alebo duševná ťažká práca doma v zázemí počas mieru bola a je čistou, zábavnou, pohodlnou prácou, kdežto na bojisku je to len a len samý strach, žiaľ, úzkosť, bôľ v srdci a veľká telesná a duševná nervová vyčerpanosť,“ opísal svoje útrapy Ján Dodok, ktorého dom býval po vojne miestom stretnutí miestnych vzdelancov, no ktorý sa rovnako rád rozprával aj s robotníkmi, s Rómami – a so všetkými. Počas vojny však veľmi dobre vnímal narastajúcu nedôveru: „Slovákov nás vždy zadelili medzi maďarských a rakúskych vojakov, lebo nám nedôverovali, v čom mali aj pravdu, pretože my sme len s Rusmi sympatizovali, čo na nás zbadali, a preto nás takto mali pred očami a pod trvalým dozorom.“ Okrem spomienok na stravu, oblečenie, zaobchádzanie či nedostatok spánku opísal, ako koncom vojny, počas pozíčných bojov vo Východných Karpatoch, degradovala morálka: „Vtedy sa k nám dostala zo zázemia smutná správa, že z nášho 71. pešieho pluku, sčasti odkomandovaného z Trenčína do Kragujevca, popravili zastrelením 44 slovenských vojakov pre vzburu proti rakúsko-uhorskej vláde. Bolo badať, že od tejto tragickej udalosti, odohreanej 8. júna 1918, u všetkých slovenských vojakov ochabla úplne bojová schopnosť. Dôsledkom toho bolo, že o niekoľko dní po tragickej udalosti v Kragujevci objavil sa na fronte maďarský generál a veľmi lichotivými slovami chválil slovenských bojovníkov. Udelil všetkým kovové medaily a ja som bol povýšený na podporučíka. Z toho sme však usúdili, že už bude čochvíľa krach – koniec rakúsko-uhorskej monarchie. Aj na strane protivníka, u ruských bojovníkov, sme zbadali veľký rozruch oznámením o ruskej veľkej revolúcii; následkom toho nastal rozvrat armády, pričom to isté nasledovalo aj v rakúsko-uhorskej armáde. V tomto varení vznikla Československá republika, ktorú slovenský a český národ s radosťou uvítali,“ konštatoval muž, ktorý narukoval z gymnázia spolu so sedemástimi spolužiakmi, no vo Veľkej vojne z nich prežili len šiesti.

Spracoval: Pavol Vitko

Foto: archív Mariána Hellebranda

Odsun zranených

Ján Dodok
s manželkou
Júliou, zlatá
svadba v roku
1974

**„Vtedy sa k nám
dostala zo zázemia
smutná správa, že
z nášho 71. pešieho
pluku popravili
zastrelením 44
slovenských vojakov
pre vzburu proti
rakúsko-uhorskej
vláde.“**

krytý len tenkým vojenským plášťom, „takže mi omrzli a hrubo opuchli obe nohy. Keď som sa od bolesti a mrazivej zimy chcel obrátiť na druhý bok, voda z plášťa sa mi rozliala po celom tele. Dostal som sa takto do poľnej nemocnice a tešil sa, že ma pošlú ako ťažko prechoreného domov. V tejto mojej nádeji som sa sklamal, lebo za 14 dní ma vyliečili ľadovými obkladmi a znova ma vyhnali do frontovej línie.“

Po dvoch rokoch bojov dostal prvý raz dvojtýždňovú dovolenku. Keď sa vrátil na front, bojovať už nechcel: „Ani som po ceste nemal čas oddýchnuť si a už boli vydané rozkazy ďalej útočiť a protivníka prenasledovať. Ako sme prechádzali cez malé mestiečko Ploješť, zbadal som vo výklade lekárne fľaštičku s červeno označeným nápisom a smrtnou hlavou – lebkou. Hneď som

Vojaci v zákopoch
prvej svetovej vojny

Generál Maxim v Prešove

Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Milan Maxim navštívil 3. apríla posádku Prešov. V prešovskej mechanizovanej brigáde sa v sprievode veliteľa pozemných

síl generálmajora Jindřicha Jocha oboznámil s plnením hlavných výcvikových úloh a odovzdal veliteľstvu 2. mechanizovanej brigády, práporu ISTAR a práporu CSS Prešov pamättné plakety pri príležitosti 25. výročia vzniku OS SR. Program pokračoval v prešovskom vrtuľníkovom krídle. Zastupujúci veliteľ krídla podplukovník Peter Kríž prevzal plaketu k 25. výročiu vzniku Ozbrojených síl SR.

Prihraničné stretnutie

V Žiline a Čadci sa 5. a 6. apríla tradične stretli delegácie generálnych štábov SR a ČR. Na úvod položili generál Milan Maxim a armádny generál Josef Bečvář vence k pamätníku príslušníkov

síl pre špeciálne operácie v priestoroch žilinského 5. pluku špeciálneho určenia, kde sa uskutočnila úvodná časť rokovania. Druhý deň delegácie v Čadci rokovali o pripravovaných aktivitách, pripomínajúcich historické medzníky česko-slovenského spolujitia. Na záver náčelníci generálnych štábov zhodnotili spoluprácu počas celého svojho funkčného obdobia.

Na návšteve vzdušných síl

Generál Milan Maxim 10. apríla navštívil v sprievode veliteľa vzdušných síl generálmajora Ľubomíra Svobodu veliteľstvo vzdušných síl vo Zvolene. Poďakoval príslušníkom VzS za kvalitne a zodpo-

vedne vykonanú prácu počas jeho pôsobenia vo funkcii. Ocenil dopravné krídlo Kuchyňa, krídlo velenia riadenia a prieskumu Zvolen, taktické krídlo Sliač, ako aj veliteľstvo VzS plaketou k 25. výročiu vzniku OS SR. Pamätným krížom náčelníka generálneho štábu za príkladné plnenie služobných povinností a odznakom NGŠ OS SR ocenil funkcionárov VzS OS SR.

Generál Graziano na Slovensku

Na pozvanie náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Milana Maxima navštívil 9. a 10. apríla Slovensko náčelník generálneho štábu talianskych ozbrojených síl generál Claudio Graziano, nastupujúci predseda Vojenského výboru Európskej únie. Zaujímal sa o slovenskú účasť v stálej štruktúrovanej obrannej spolupráci PESCO, naj-

mä o slovenský projekt EuroArtillery. Generál Maxim mu udelil Pamätný kríž náčelníka Generálneho štábu OS SR prvého stupňa. Druhý deň gen. Graziano navštívil taktické krídlo Sliač.

Druhý Spartan pristál

Na letisku v Kuchyni pristálo 9. apríla druhé dopravné lietadlo C-27J Spartan slovenských ozbrojených síl. Vzdušné sily OS SR tak disponujú už dvoma dopravnými lietadlami tohto typu.

Som veľmi rád, že sme obstaranie dopravných lietadiel Spartan dotiahli do úspešného konca. Naše ozbrojené sily sú opäť plnohodnotne technicky vybavené tak, aby

Zachránil detský život

Náčelník finančnej služby trenčianskej brigády bojového zabezpečenia kpt. Miloš Karell 7. marca na ceste domov z Trenčína do Novej Dubnice po hrádzi pri rieke Váh zachránil ľudský život. V lokalite Zátoka pokoja si všimol jedenásťročného chlapca, pod ktorým sa preboril ľad. Dopľazil sa k nemu, vytiahol ho z vody a dopravil na breh, kam sa už dostavili policajti, hasiči a ďalšie záchranné zložky.

(jož)

Prápor má nový znak

23. motorizovanému práporu Trebišov bol nariadením ministra obrany Slovenskej republiky č. 17/2018 priznaný nový znak. V gotickom štíte v zelenom poli je zlatá hlava líšky, na ktorej sú vnútorné časti uší a očí s obrysami nosovej časti v čiernej farbe. V zelenom poli hlavy znaku je umiestnený v striebornej farbe v prvom riadku v skratke názov útvaru 23. mopr a v druhom riadku veľkými písmenami miesto jeho dislokácie.

mohli plniť prepravné úlohy väčšieho rozsahu, čo znamená, že si postupne dokážeme zabezpečiť prepravu vojakov a materiálu v našej réžii. No, samozrejme, tieto lietadlá budú pripravené aj na plnenie úloh domáceho a medzinárodného krízového manažmentu,” povedal minister obrany SR Peter Gajdoš.

Podľa náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generála Milana Maxima bude výcvik posádok lietadiel Spartan pokračovať tak, aby najneskôr v septembri tohto roku boli plne schopné využívať všetky spôsobilosti. Generálny tajomník Služobného úradu MO SR Ján Holko zdôraznil, že modernizácia ozbrojených síl bude aj naďalej pokračovať v zmysle dlhodobého plánu: „Verejnosť sa s ním mala možnosť oboznámiť, pričom investície v ňom sú do roku 2030 naplánované až vo výške 30 miliárd eur.“

Obstaranie dvoch dopravných lietadiel C-27J Spartan sa začalo v roku 2008, keď bol dodávateľ vybraný v rámci verejnej obchodnej súťaže. Zmluva o dodávke však bola podpísaná až v roku 2014. Súčasťou kontraktu je päťročná logistická podpora. Ozbrojené sily SR si nákupom lietadiel Spartan zachovávajú spôsobilosť dopravného letectva a môžu si po rokoch zabezpečovať leteckú prepravu opäť vo vlastnej réžii.

Foto: Ivan Kelement

Na južnej strane Nízkych Tatier sa 26. – 29. marca konal spojený výcvik v prežití a špeciálnej telesnej príprave pre výkonných letcov v prírodných podmienkach v zimnom období. Piloti z 1. a 2. taktickej letky tk Sliač absolvovali pravidelný výcvik zameraný na prežitie v prírodnom prostredí po núdzovom opustení lietadla. Vyskúšali si založenie a udržiavanie ohňa v náročných poveternostných podmienkach, vybudovanie provizórneho prístrešku v teréne, precvičili prvú pomoc, transport zraneného na improvizovaných nosidlách, úpravu vody a varenie z prírodných zdrojov. V Nízkych Tatrách absolvovali peší presun a skrytý nočný presun. Druhá časť výcviku bola zameraná na špeciálnu telesnú prípravu, zahŕňajúcu predovšetkým pochody s prekonávaním prírodných prekážok. Precvičili si základný metodický rad zjazdového lyžovania, jazdu v neupravenom teréne s prekonávaním nerovností a prekážok, jazdu v hlbokom snehu a na zľadovatenom povrchu, riešenie nepredvídaných situácií na svahu i vo voľnom teréne a jazdu v skupine.

Text: nrtm. Miroslav Štubňa

Foto: kpt. Tomáš Kropáček

Letci
trénovali
prežitie

● V priestoroch Akadémie ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši sa uskutočnila odborná konferencia hlavného lekára OS SR MILMEDKON 2018, zameraná na témy prednemocničnej starostlivosti, traumatológie, intenzívnej medicíny, chirurgie, kardiológie, farmakológie a posudkového lekárstva. Zúčastnilo sa na nej takmer 350 súčasných a bývalých príslušníkov vojenského zdravotníctva OS SR, zdravotníckej služby MV SR, záchranných služieb a delegácia Armády Českej republiky.

● Príslušníci samohybného delostreleckého oddielu v priestoroch Výcvikového zariadenia Zemplínska Šírava v dňoch 4. až 5. apríla zabezpečovali odborné zhromaždenie špecialistov palebnej podpory OS SR. Riadil ho koordinátor palebnej podpory – náčelník delostrelectva plukovník Pavol Barančík. Zúčastnilo sa na ňom 59 odborníkov z generálneho štábu, veliteľstva pozemných síl, 1. a 2. mechanizovanej brigády, topografického ústavu, základne výcviku a mobilizačného doplnovania, Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika, 5. pluku špeciálneho určenia Žilina a 13. delostreleckého pluku Armády Českej republiky.

● V dňoch 30. 3. – 7. 4. 2018 vykonal generálny duchovný Ekumenickej pastoračnej služby v OS a OZ SR (EPS) plk. Marian Bodolló pastoračnú návštevu príslušníkov operácie Resolute Support (RS) v Afganistane. V kaplnke na základni Kabul International Airfield viedol služby Božie, oboznámil sa s plnením operačných úloh príslušníkov národného podporného prvku slovenského kontingentu a navštívil aj slovenských príslušníkov v RS Headquarters Kabul. Mal aj diakonickú úlohu: podpísanie dokumentov k pripravovanej humanitárnej pomoci SR pre základnú školu v afganskom Mazar-e-Sharife.

● Príslušníci raketometného oddielu 1. mechanizovanej brigády Pozemných síl OS SR v Rožňave si 3. apríla slávnostným nástupom pripomenuli 13. výročie vzniku. Veliteľ oddielu pplk. Ľubomír Bodnár zhodnotil históriu raketometného oddielu a poďakoval jeho príslušníkom za vykonanú prácu. Príslušníkom raketometného oddielu sa prihovril aj náčelník delostrelectva plk. Pavol Barančík.

● Na slávnostnom nástupe trebišovského 23. motorizovaného práporu 3. apríla prevzal z rúk zástupcu veliteľa 2. mechanizovanej brigády Prešov plukovníka Norberta Hriba velenie práporu pplk. Jozef Molčan. Pred nástupom do funkcie pôsobil v trenčianskej brigáde bojového zabezpečenia ako náčelník odboru logistiky.

● V priestoroch vrtuľníkového krídla Prešov sa uskutočnil kurz odborného vyšetrovania leteckých udalostí, zameraný na legislatívu, metodiku vyšetrovania príčin leteckých udalostí a spracovania záverečnej správy z leteckej nehody. Zúčastnili sa na ňom inšpektori bezpečnosti letov OdŠSVL MO SR, VVzS OS SR, leteckých krídiel, kvrps, OAT, 5. PŠU a práporu ISTAR.

● Na maďarsko-srbskej hranici pri obci Kelebia sa uskutočnilo medzinárodné cvičenie Cooperative Effort 2018 s cieľom zladíť spoluprácu vojenských a policajných zložiek pri narušení štátnej hranice. Zapojilo sa doň aj 31 príslušníkov 23. motorizovaného práporu Trebišov pod velením npor. Zuzany Buryánkovej. Cvičenie vyvrcholilo ukážkou, na ktorej sa zúčastnili náčelníci generálnych štábov oboch krajín.

● Príslušníci prešovskej mechanizovanej brigády sa rozlúčili s odchádzajúcim náčelníkom štábu 2. mb plukovníkom Jozefom Ivanom a štábnym nadrotmajstrom Jánom Bridom, ktorí 31. marca ukončili profesionálnu kariéru.

1918

100

2018

SPOLOČNÉ STOROČIE

Keď v novembri 1918 zvony chrámov
na celom svete oznamovali koniec
prvej svetovej vojny, matere a blízki 44
slovenských vojakov zo 71. pešieho pluku
(tzv. trenčianskeho drotárskeho) rakúsko-
uhorskej armády, popravených 8. júna 1918,
teda iba päť mesiacov pred podpísaním
prímeria, spomínali a plakali. Popravili ich,
pretože sa vzbúрили proti manierom veliteľov
a národnostnému útlaku. V končiacej
Veľkej vojne bojovali – proti vojne, za život
a ľudskú dôstojnosť. Táto vzburá zachvátila
celý Kragujevac, ktorý mal vtedy 18-tisíc
obyvateľov. Slovenskí vojaci formálne vzburu
prehrali. Morálne a duchovne sa dostali na
pedestál oslavujúci ľudskosť.

Hoci od tejto tragickej udalosti uplynulo už 100 rokov, keď sa spomenie kragujevská vzburá, myslí sa predovšetkým na boj o ľudskú dôstojnosť, ktorý bol sprevádzaný silnou európskou myšlienkou a motiváciou. Ani v súčasnosti Kragujevac nezabúda na týchto slovenských vojakov, ktorí sa postavili proti nezmyselnému zabíjaniu medzi európskymi národmi. V spomienkovom parku v tomto meste sú pamätníky a cintoríny z viacerých tragických udalostí prvej a druhej svetovej vojny. Jedným z nich je aj pamätník venovaný 44 popraveným slovenským vojakom.

Vzburá

Od roku 1916 tvorila časť 71. pešieho pluku, presnejšie jeho náhradný prápor, posádku v srbskom Kragujevci. V ospalom mestečku, asi 140 kilometrov juhovýchodne od Belehradu. V priebehu jarných mesiacov 1918 sa do Kragujevca vrátilo okolo 2 400 slovenských vojakov z ruského zajatia. Zostavili z nich sedem stotín (rôt) 41. pochodovej formácie, ktoré mali podľa plánu 10. júna 1918 vystriedať svojich spoluobojovníkov na talianskom fronte.

Odpor proti vojne, únava zo živorenia a odhodlanie vzoprieť sa odchodu na južný front vytvárali výbušnú atmosféru. V nedeľu 2. júna 1918 bolo v Kragujevci horúco. Poriadne horúco, doslovne i obrazne. Slnko pražilo, z miestnych krčmíčiek a kaviarní, tzv. kafanov, sa ozýval spev. Medzi inými aj slovenské pesničky. V ten deň sa vyplácal žold. Mimoriadne o 10 dní skôr a mimoriadne aj s vyplatením tzv. slúžneho za mesiace strávené v zajatí. Bolo viac peňazí, viac rakijs, viac emócií. Večierka bola ako zvyčajne o 21. hodine. Väčšina ju dodržala. Výnimkou bol pešiak Martin Riljak, ktorý sa hlučne a so spevom vracal pol hodiny po večierke. Jeho príchod sa skončil konfliktom so šikovateľom (rotným) Antonom Bednárom, veliteľom izby, ktorý ho na druhý deň určil na raport. Práve v tom momente však okolo izby prechádzala početná skupina oneskorencov z iných rôt a Riljak začal na nich kričať. Bežná iskra zažala plameň. Bednár dostal poriadny výprask a oneskorenci nezostali len pri tom. Vylámali skrine s puškami a nábojmi. Spustili lavínu, ktorá sa už nedala zastaviť. Kasárne ovládla živelnosť, hnev, túžba po pomste. Kým vzbúrenci mobilizovali (zmocnili sa asi 500 pušiek a niekoľkých guľometov), prepadli železničnú stanicu a prerušili telefonické spojenie, pozabudli na zbitého Bednára, ktorému sa podarilo ujsť a informovať npor. Ervina Deutscha. Ten nechal nastúpiť pohotovosť, ktorú však povstalci odzbrojili a Deutsch skončil s ranou od bodáka a prestrelenými pľúcami. Vzbúrenci vtrhli do

Vzburá slovenských vojakov v Kragujevci

Poprava
44 vzbúrencov
v Kragujevci
8. júna 1918.

kancelárií, zničili štábne dokumenty a získali aj pokladnicu s hodnotou 110 000 korún. Nenašli však ostrú muníciu, ale iba debničky s cvičnými nábojmi. Veliteľ náhradného práporu pplk. Marx zburoval v posádke dragúnov 7. jazdeckého pluku a delostrelecké batérie. Hodinu a pol po polnoci už bol vyčistený od vzbúrencov stred mesta a začal sa útok na kasárne. O piatej hodine 3. júna 1918 boli kasárne obsadené a vzbura potlačená.

Vyšetrovanie udalostí sa začalo hneď 3. júna 1918 v ranných hodinách. Všetkým vojakom pluku skontrolovali zbrane, aby sa zistilo, či sa z nich strieľalo, alebo nie. Účastníkov vzbury mali usvedčiť aj ukoristené veci. U jedného z nich napríklad našli vo vreckách dôstojnícke výložky, ktoré boli postrhávané dôstojníkom. Okamžite bol označený za vinného. Ďalším dôkazovým materiálom boli listy a napokon i svedectvá ostatných vojakov. Za vodcu vzbury bol nepriamo určený šikovateľ (rotný) Viktor Kolibík. A to na základe niekoľkých výpovedí či informácií od agentov ešte pred začiatku vzbury, ako aj na základe jeho hodnosti, autority v mužstve a niekoľkých vyznamenaní, ktoré mu dodávali vážnosť. A aj na základe toho, že u neho našli asi 30 000 korún, teda približne tretinu sumy z ukoristenej pokladnice.

Listy na rozlúčku

V sobotu 8. júna 1918 o 8. hodine rannej začal v sieni na prvom poschode Oblastného veliteľstva (Kreiskommandu) v Kragujevci zasadať mimoriadny vojenský (stanný) súd. Jeho princíp spočíval v tom, že vynášal len rozsudky smrti, alebo oslobodzoval. Zasadanie súdu prebiehalo v nemčine a bolo krátke. Obvineným prečítali obžalobu a vzápätí bol vyhlásený rozsudok. Podľa neho bolo za zločin vzbury na základe paragrafu 167 vojenského trestného zákona (VTZ) a poriadkov stanného práva okrem degradácie tých, ktorí mali nejakú hodnotu, a odňatia vyznamenaní odsúdených na trest smrti 44 z 81 obžalovaných. Termín popravy bol určený na ten istý deň o 14. hodine. Odsúdenci mohli napísať len listy na rozlúčku, čo mnohí z nich ani nemohli využiť, keďže nevedeli písať.

„...Drahá mama, ja ich syn Janko sa odoberám od mojej láskou vreľou milovanej mamičky, od zvlášť milovanej sestry a od svojho milovaného bratříčka Ottka, lebo mňa 8. júna poobede zastrelia. Tu im ešte posielam 39 korún. To dajú polovičku na kosť a polovičku chudobným žobrákom. Takže sa s nimi rozlúčujem i s celou rodinou. Zbohom!“ (List na rozlúčku od Jána Pittnera)

Miestom popravy bolo Stanovljanske pole, ktoré sa nachádzalo asi kilometer od mesta. Išlo o starú srbskú strelnicu s niekoľkými násypmi na zachytávanie striel. Na miesto popravy musel prísť celý náhradný prápor 71. pešieho pluku a preventívne tam prišla aj delostrelecká batéria. Vojakov obkolesil kordón dragúnov a Bosniakov. Problémom bola popravná čata. Dobrovoľne sa nehlásil nik, celý náhradný prápor 71. pluku niečo také striktnie odmietol. Voľba padla na G. prápor 1. bosensko-hercegovinského pluku. Vybrali 80 mužov, ktorí dostali bohatý prídel stravy, alkohol a zároveň ďalšie pokyny. Polovica čaty mala mieť na hlavy, polovica na hrude odsúdených.

O 13.30 h boli na dvore Kreiskommandu pod dohľadom popravných jednotiek v radoch po štyroch vojakoch zhromaždení odsúdení. Popravná čata s bajonetmi na puškách sa rozdelila na dve skupiny. Polovica sa postavila za odsúdených, polovica pred nich. Na čele sprievodu na bielom koni bol pplk. Marx a ďalší dôstojníci, celkom vzadu išli bubeníci. Smutný sprievod sa pohol mestom za zvukov bubnov. Le-moval ho po oboch stranách kordón domáceho obyvateľstva, ktoré so Slovákmi vychádzalo dobre. Ozývalo sa „sbogom“. Na mieste popravy rozdelili odsúdených do dvoch skupín po 22 mužov. Prvá stála, druhá si kľakla... Odsúdencom sa ešte raz prečítal rozsudok smrti, kňaz od-

Z HISTÓRIE 71. PEŠIEHO PLUKU CISÁRSKEJ A KRÁĽOVskej ARMÁDY

Pluk bol vytvorený 1. februára 1860 v Benátkach po historickej bitke pri Custozze (1859). Zúčastnil sa bojového nasadenia v rámci zaistovacej brigády Rothkirch v prusko-rakúskej vojne (1866), na okupácii Bosny a Hercegoviny (1878), potlačení bosnianskeho povstania (v zimných mesiacoch 1881 – 1882), v bitkách pri Zagorji, Sornise, Glavatičeve a Uluku, kde sa hrdinsky vyznamenal. Od roku 1882 bolo veliteľstvo pluku dislokované v Trenčíne. S tým súvisí aj jeho plukové označenie, ktoré sa zaužívalo ako pluk trenčiansky. Bol to pluk s najvýraznejším slovenským zastúpením v rakúskej a neskôr v rakúsko-uhorskej armáde. Napríklad v roku 1914 v ňom Slováci tvorili až 80 percent. Vojaci pochádzali najmä z Trenčianskej, Oravskej a Turčianskej župy.

Už v auguste 1914, bezprostredne po vypuknutí prvej svetovej vojny, sa časť 71. pešieho pluku zúčastnila bojov na východnom fronte. Konkrétne v jeho haličskom úseku, kde v bitkách pri Rudniku a Lubline pluk utrpel výrazné straty. Aj v priebehu nasledujúceho roka sa 71. peší pluk podieľal na bojoch v Karpatoch a po úspešnej prielomovej operácii v priestore Gorlic (na severnom úpätí Karpát, západne od Jasla) začiatkom mája 1915 pluk viedol ťažké boje vo východnej Haliči a na západnej Ukrajine. Práve v rokoch 1914 – 1915 sa do ruského zajatia dostalo najviac vojakov, ktorí sa neskôr po návrate k pluku stali hlavnými iniciátormi neskoršej vzbury. V novembri 1916 bol pluk v rámci 14. pešej divízie rakúsko-uhorskej armády premiestnený na taliansky front. Tam bol nasadený v priestore Gorice (tal. Gorizia), konkrétne na rieke Soča pri Vertojbe, na strednom (sočskom) úseku frontu, v operačnej zostave rakúsko-uhorskej 5. armády. Počas desiatej bitky na sočskom fronte (Isonzo front) od 12. mája do 8. júna 1917 sa podarilo brániacim sa práporom 71. pešieho pluku odraziť pri Konstanjevici nápor talianskych vojsk patriacich do zostavy 5. armády. Úspech bol však draho zaplatený množstvom padlých a ranených.

riekal poslednú modlitbu a tým, ktorí chceli, zaviazali oči. Na pokyn pplk. Marxa sa popravná čata priblížila k prvému kľáčiacemu radu na 10 krokov. Druhá skupina dostala rozkaz pozeráť sa. Na Stanovljanskom poli sa odohral krutý masaker.

Vzbura náhradného práporu 71. pešieho pluku na sklonku prvej svetovej vojny v Kragujevci, srbskom meste na brehu rieky Lepenec, bola najväčšou a najtragickejšou vzburou v rakúsko-uhorskej armáde. Spomínajme na nich a uctíme si ich pamiatku.

Z histórie pamätníka

Idea vybudovania pamätníka slovenským vojakom v Kragujevci sa zrodila v júni 1922 po náhodnom stretnutí veliteľa vojenskej hudby Nikolou Stefanoviča so svojím priateľom, vtedajším čs. vojenským atašé v Kráľovstve Srbov, Chorvátov a Slovincov (SHS – od roku 1929 Juho-slávia) pplk. Františkom Melicharom. Ten sa na pozvanie Stefanoviča, v spoločnosti čs. vyslanca v Kráľovstve SHS Antonína Kalinu a poslanca Národného zhromaždenia RČS, slovenského legionára Martina Oriška za Republikánsku (agrárnu) stranu, išiel pozrieť na hroby postrieľaných 44 Slovákov. Cintorín našli v žalostnom stave. Preto po návrate do kasární poslal jedného veliteľa – invalida, aby s vojakmi ih-neď opravili ohradu, kríž a zasadili kvety.

Po troch mesiacoch sa sformoval Odbor na výstavbu pamätníka. Členom odboru bol aj vtedajší plk. Teršibašić s manželkou, ktorý neskôr v hodnosti generála juhoslovanskej armády daroval v roku 1928 Trenčianskemu múzeu pamätný album s fotografiami a zúčastnil sa na pietnej spomienke pri príležitosti 10. výročia kragujevskej vzbury v Trenčíne. Práce na definitívnej úprave pamätníka začali v máji 1923. Slávnostne ho odhalili a posvätili 28. septembra 1924 za prítomnosti mnohých oficiálne delegovaných hostí z ČSR. Posvätenie pamätníka a hrobov malo už vtedy ekumenický charakter. Prítomní boli slovenský evanjelický biskup Samuel Zoch, pravoslávni kňazi a rímsko-katolícky biskup z Boky Kotorkej, z politických osobností Dr. Ivan Dérer. V mene dolnozemskej Slovákov sa k účastníkom prihovril aj

**Zo slávnostného odhalenia
pamätníka popraveným slovenským
vojakom v Kragujevci v roku 1924.**

ich zástupca. Počas slávnosti bola na hroby 44 popravených vysypaná hlina privezená z Trenčína.

Prezident Československej republiky prof. Tomáš Garrigue Masaryk za vybudovanie a úpravu pamätníka postrieľaným Slovákom v Kragujevci udelil viacerým zainteresovaným štátne vyznamenanie, Rad Bieleho leva. Kragujevské pietne slávnosti sa stali významným dňom v kalendári vzťahov medzi Československom a Kráľovstvom Srbov, Chorvátov a Slovincov (Juhosláviou) v medzivojnovom období. Slovenská tlač napríklad medzi oficiálnymi hosťami z ČSR, ktorí zavítali do Belehradu a Kragujevca v roku 1928, spomínala aj vtedajšieho čs. ministra verejného zdravotníctva a telesnej výchovy Dr. Jozefa Tisa, ktorý bol v roku 1914 poľným kurátom 71. pešieho pluku.

Na pietnej spomienke a sprievode sa 19. júna 1938 v Kragujevci zúčastnil aj divízny generál Rudolf Viest, neskorší veliteľ 1. čs. armády na Slovensku (SNP), ktorý v čase prvej svetovej vojny bojoval aj v radoch srbského vojska na solúnskom fronte. Po rozsiahlej rekonštrukcii bol začiatkom leta 2007 v Kragujevci opätovne sprístupnený pamätník štyridsiatim štyrom vojakom trenčianskeho 71. pešieho pluku, popraveným 8. júna 1918. Na rekonštrukcii areálu pamätníka sa podieľali príslušníci UN – Veteran Slovakia, Nadácia pre podporu občianskych aktivít Bratislava, mesto Trenčín, Spoločnosť Alexandra Dubčeka, páni Čapo a Pudelka.

**Text: plk. Mgr. Miloslav Čaplovič, PhD.,
Vojenský historický ústav**

Foto: VÚA – VHA Praha, VHÚ – VHA Bratislava

**Šikovateľ v zálohe Viktor Kolibík
z Dlhého Poľa (stojaci uprostred),
ktorému sa pripisuje vodcovstvo
kragujevskej vzbury.**

Štábný nadrotmajster
Martin Bernáth
s veliacim
poddôstojníkom
2. spojovacieho
práporu CSM Jeffrey
Grelom z armády
Spojených štátov

Od Litvy po Turecko

Štábný nadrotmajster Martin Bernáth je už tretím Slovákom na pozícii veliaceho poddôstojníka 3. spojovacieho práporu NATO v poľskej Bydgoszczy. Pred ním plnili úlohy v Poľsku štábni nadrotmajstri Martin Koniar a Ján Břida.

Rodák z Rimavskej Soboty nastúpil v roku 1994 na vojenské gymnázium do Banskej Bystrice. Po dvoch rokoch škola zanikla a Martin ukončil štúdium v spojovacom odbore vojenskej strednej odbornej školy v Liptovskom Mikuláši.

Spojár aj chemik

Jeho prvým pôsobiskom bola delostrelecká brigáda v Jelšave, kde velil spojovacej čate. Neskôr sa dostal k mechanizovanému útvaru do rodného mesta. Po jeho zrušení prešiel k tamojšiemu útvaru RCHBO. Stal sa veliteľom čaty radiačného, chemického a biologického prieskumu. Doplnil si vojenské vzdelanie a chemikom zostal verný štrnásť rokov. Postupne sa vypracoval až na veliaceho poddôstojníka práporu. Tomu predchádzalo ročné štúdium v akadémii štábných nadrotmajstrov na základni Fort Bliss v Texase.

Ďalšiu zahraničnú skúsenosť Martin získal počas nasadenia v operácii ISAF v Afganistane, kde pôsobil v jednotke SFAT vo funkcii veliaceho poddôstojníka. Po návrate nastúpil k práporu výcviku do Martina, kde až do vyslania do štruktúr NATO v auguste 2017 zastával funkciu veliaceho poddôstojníka práporu a neskôr veliaceho poddôstojníka základne.

„Tretí spojovací prápor NATO v Bydgoszczy zodpovedá za poskytovanie nasadiťelných komunikačných a informačných systémov pre určené veliteľstvá NATO. Je podriadený NATO CIS Group so sídlom v belgickom Monse. NATO má v Európe tri spojovacie prápory. Náš disponuje šiestimi nasadiťelnými komunikačnými modulmi, ktoré sú rozmiestnené v Poľsku, Českej republike, Maďarsku, Litve, Turecku a na Slovensku. Modul DCM C je dislo-

kovaný v posádke Ružomberok,“ objasňuje štábný nadrotmajster Bernáth.

V šiestich krajinách

Je priamo podriadený veliteľovi práporu, ktorým je český podplukovník. Štáb práporu je medzinárodný, zastúpenie v ňom má deväť členských štátov NATO. V medzinárodnom prostredí je veľký dôraz na samostatnosť, zodpovednosť, profesionálne vystupovanie a odbornú pripravenosť. Medzi hlavné úlohy šbnrtm. Bernátha patria všetky záležitosti poddôstojníkov, je zodpovedný za dodržiavanie nariadení a rozkazov. Zodpovedá za prípravu a koordináciu oficiálnych slávností, nástupov a konferencií, spracúva nominácie na vojenské ocenenia a nominácie poddôstojníkov do kariérnych kurzov.

S veliteľom tvorí veliteľský tím, založený na vzájomnej dôvere, lojálnosti a profesionalite. Sprewádza ho pri oficiálnych návštevách, kontrolách a konferenciách. Spoločne kontrolujú podriadené jednotky v mieste dislokácie, na cvičeniach, ako aj pri ich nasadení v operáciách v Afganistane a Turecku.

Spolupracuje s profesionálnymi vojakmi z deviatich členských štátov NATO. Všetci plnia spoločné úlohy. Pritom ich navzájom obohacujú osobné profesionálne skúsenosti z vlastných armád. Ukazuje sa to aj pri riešení mnohých úloh a problémov. „S ďalšími Slovákami a Čechmi pôsobiaci v Bydgoszczy sme vytvorili veľmi dobrú a súdržnú komunitu. Aj to nám uľahčuje posobenie v medzinárodnom prostredí,“ priznáva štábný nadrotmajster Martin Bernáth.

Text: Jozef Žiak
Foto: archív MB

● Od 8. februára do 23. marca sa v talianskom Turíne konala prvá fáza základného preškolenia ďalších dvoch posádok dopravného krídla Kuchyňa na nový typ leteckej techniky – stredné dopravné lietadlo C-27J Spartan. Posádky pokračujú v praktickom leteckom výcviku v dopravnom krídle Kuchyňa.

● V Základni výcviku a mobilizačného doplnovania – jednotky mobilizačného doplnovania Poprad sa uskutočnil pilotný základný kurz špecialistu pre oblasť pohotovosť, bojová pohotovosť a mobilizácia K-1. Posledný kurz dôstojníkov pre mobilizačné veci sa konal 21. marca 2003.

● Vo vojenskej základni Butmir v Sarajeve sa 23. marca uskutočnil slávnostný nástup poľského kontingentu pri príležitosti ukončenia činnosti 14. rotácie a začiatku plnenia úloh 15. rotácie v operácii EUFOR ALTHEA. Odchádzajúci veliteľ kontingentu pplk. Wojciech Luzak ocenil Pamätnou medailou Ministerstva obrany Poľskej republiky aj dvoch príslušníkov jednotky IMP/SR nrtm. Mariána Lenčéša a rtm. Kamila Kaščáka.

● V Základni výcviku a mobilizačného doplnovania Martin sa 23. marca uskutočnilo slávnostné vyradenie absolventov poddôstojníckeho kurzu OR-7. Kurz úspešne absolvovalo všetkých 40 frekventantov. Najlepším z nich sa stal rotný Peter Belička zo ženijného práporu Sereď.

● V marci sa konal výcvik príslušníkov vojenskej poriadkovej služby prešovského práporu CSS. Cieľom výcviku bolo odborné pripraviť a vyškoliť príslušníkov práporu určených na riadenie cestnej premávky pri presunoch prúdov vozidiel po pozemných komunikáciách v zmysle prijatých zásad NATO.

● Príslušníci 12. mechanizovaného práporu 3. a 4. apríla absolvovali výcvik vojsk v preprave po železnici. Praktická časť výcviku sa konala na železničnej stanici v Nitre. Súčasťou náviku bolo zabezpečenie ochrany a obrany síl na železničnej stanici, praktická ukážka stráže a bezpečnostných opatrení počas prepravy.

● V priestoroch taktického krídla Sliač sa konal kurz obslúh na rozvinutie a použitie prostriedkov kolektívnej ochrany COLPRO 300 HTN 6. Absolvovali ho príslušníci 5. pluku špeciálneho určenia Žilina, vrtuľníkového krídla Prešov, krídla velenia riadenia a prieskumu Zvolen, dopravného krídla Kuchyňa a taktického krídla Sliač. V praxi si precvičili zostavenie a používanie systému na kolektívnu ochranu pred účinkami radiačnej, chemickej a biologickej kontaminácie.

Maratón pre Samka

Pred tým, ako slobodník Michal Dinič nastúpil vo štvrtok 5. apríla do služby, pomohol manželke Janke, ktorá odsávala z úst ich syna Samka hlien a chystala pre neho špeciálnu potravu, aby mu ju zaviedla do žalúdka prostredníctvom kanyly. Zároveň vedel, že v ten deň jeho kolegovia z vrtuľníkového krídla Prešov pobežia maratón len preto, aby pomohli jeho rodine.

Nemôžem tušiť, koľko je nás podobných, ale ja som do ozbrojených síl pred dvanástimi rokmi skutočne nastupoval aj vďaka pocitu vlastenectva. A s očakávaním, že budeme skrátka partia, kamaráti. Neočakával som, že sa s prejavom spoluúčasti a podpory stretnem až v takejto forme,“ poznamenal dojata muž, ktorého prvorodený syn sa narodil vlani v septembri s vážnou vývojovou poruchou zažívacieho ústrojenstva. Hoci po náročných rokovaníach napokon poisťovňa súhlasila s preplatením samotnej operácie v Nemecku, aj sprievodné náklady sú vzhľadom na príjem slobodníka a predavačky na materskej dovolenke nad ich pomery.

Nemohli neprísť

„K základným vlastnostiam človeka by mala patriť aj ochota pomáhať jeden druhému a medzi nami vojakmi by to malo byť samozrejmosťou, preto vám všet-

kým ďakujem, že ste prišli – a organizátorov akcie oceňujem za dobrý nápad,“ povedal v útvarovej telocvični pred pol stovkou prítomných náčelník štábu vk podplukovník Pavel Klučerovský. V čom spočíval ten nápad? To nám vysvetlil jeho autor, nadrotmajster Miroslav Štubňa, telovýchovný pracovník vrtuľníkového krídla: „Rozhodli sme sa, že spoločne zabehneme na našich troch bežeckých pásoch minimálne maratón. Niektorí si odbehne pol kilometra, iní si pridá – a každý do pokladničky vloží dobrovoľný príspevok. V armádach, s ktorými spolupracujeme, bývajú rôzne benefičné behy bežnou praxou, u nás sme mali premiéru. O to viac som bol zvedavý, koľko ľudí príde.“

„Behanie mám rád, no, pravdaže, radšej mám svoje dve deti – a viem, čo s manželkou prežívame, keď majú hoci len bežné detské choroby. Skrátka, nemohol som neprísť,“ povedal nám major Vladimír Jaku-

bík, pilot – inštruktor vrtuľníkov UH-60 Black Hawk, ktorý slúži už 21 rokov a zároveň je náčelníkom letovej operačnej skupiny. „Šport áno, no beh veľmi rada nemám. Toto je však iná vec, do ťažkostí sa môžeme dostať všetci, a ak sa dá pomôcť – tak veľmi rada,“ pokračovala poručička Veronika Vargovčáková, ktorá slúži na základni rok a aktuálne je vo výcviku na riadiacu letovej prevádzky. Bežali tiež výkonná poddôstojníčka rotmajsterka Lucia Plavnická, nadporučík Tomáš Hitrik, elektromechanik špecialista desiatnik Eduard Slezák, vedúci starší technik inštruktor nadrotmajster Andrej Berdis či veliteľ práporu zabezpečenia letovej prevádzky major Miloš Kačmár. Bežal aj slobodník Michal Dinič, vodič, momentálne zastupujúci technik rotu.

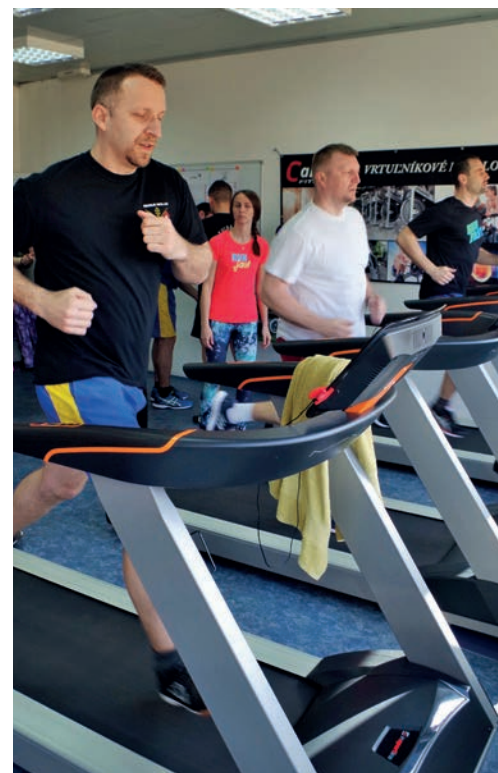
100 minút spolupatričnosti

„Za sto minút sme odbehli na troch pásoch spolu 53,68 kilometra, bežalo 66 kolegov, na jedného vyšlo 810 metrov,“ presne definoval nadrotmajster Štubňa. Všetci pritom vedeli, že nešlo ani o čas, ani o kilometre. V konečnom dôsledku nebola najdôležitejšia dokonca ani výška vyzbieraného príspevku (551 eur, pričom do 800 eur „zaokrúhlili“ sumu financie z mechanizmu Vojenskej podpornej nadácie). „Ani neviem, ako to mám povedať, ale nerátal som s takou veľkou účasťou. Som rád, že takto držíme spolu, že ľudia zo základne držia so mnou. To je pre mňa najdôležitejšie. Dáva mi to silu. Hádám to raz všetkým oplátim...“ zachvel sa hlas slobodníkovi Diničovi, ktorý nezabudol dodať, že kolegovia mu pomáhajú aj mimo benefičného maratónu.

„Miško, drž sa, pozdravuj doma a aj keď viem, že teraz máš veľa starostí, nezabudni na šport, na jeseň aj teba čaká preskúšanie,“ usmial sa telocvikár Štubňa a svojmu kolegovi Michalovi za seba aj za ostatných pevne stisol ruku.

Text: Pavol Vítko

Foto: autor a archív Michala Diniča

NOC MÚZEJ V PIEŠŤANÝCH 19. MÁJA 2018 OD 13.00 DO 24.00 VOJENSKÉ HISTORICKÉ MÚZEUM PIEŠŤANY

PROGRAM

BEZPLATNÝ VSTUP

PODUJATIE SA USKUTOČNÍ
POD ZÁŠTITOU MINISTRA
OBRANY SR.

OTVORENIE EXPOZÍCIE MÚZEA PRE ŠIROKÚ VEREJNOSŤ	13:00
SLÁVNOSTNÉ OTVORENIE PODUJATIA. PRÍHOVORY	13:20 – 13:35
PREDSTAVENIE EXPONÁTOV – BRDM – 1. A7V STURMPANZERWAGEN	13:35 – 13:55
PREDSTAVENIE PANELOVEJ VÝSTAVY „LEGIONÁRI NAŠI HRDINOVIA VEĽKEJ VOJNY 1914 – 1918“	14:00 – 14:40
PREDNÁŠKA S BESEDOU NA TÉMU – SLOVENSKO V OBDOBÍ 1. SVETOVEJ VOJNY	15:00 – 16:30
VÝSTAVA CHLADNÝCH A PALNÝCH ZBRANÍ A MUNÍCIE KVH ČSLA PIEŠŤANY	13:00 – 24:00
DIORÁMA KVH KOLÍŤANY S UKÁŽKAMI ČINNOSTÍ ČSLA O 14:00, 17:00 A 21:00	13:00 – 24:00
PREZENTÁCIA KVH ZÁPAD – ČERVENÁ ARMÁDA	13:00 – 24:00
STATICÁ UKÁŽKA LETECKEJ TECHNIKY V SPOLUPRÁCI S KVH ČSLA PIEŠŤANY	13:00 – 24:00
STATICÁ UKÁŽKA LETECKEJ TECHNIKY V SPOLUPRÁCI SO SKUPINOU VIRTUÁLNE BIELE ALBATROSY	13:00 – 24:00
STATICÁ UKÁŽKA PRŮDOVÉHO BOMBARDÉRA IL – 28	13:00 – 24:00
PREMIETANIE DOKUMENTÁRNÝCH FILMOV A DOKUMENTOV S VOJENSKOU TEMATIKOU	13:00 – 24:00
PROPAGÁCIA OS SR PRÍSLUŠNÍKMI PERSONÁLNEHO ÚRADU OS SR – REGRUTAČNEJ SKUPINY TRNAVA	13:00 – 20:00
UKONČENIE PODUJATIA. ZATVORENIE EXPOZÍCIE MÚZEA	24:00

Návrat šampióna

„Pred mesiacmi som pochyboval, či vôbec budem naďalej športovať, a teraz som zašiel čas, ktorý bude aj na konci sezóny patriť medzi najlepšie na svete,“ s nadšením konštatoval reprezentant VŠC Dukla olympijský víťaz Matej Tóth 24. marca po víťazstve na 37. ročníku chodeckých pretekov Dudinská päťdesiatka.

Matej Tóth zvíťazil suverénne a časom 3:42:49 s veľkou rezervou splnil limit na tohtoročné majstrovstvá Európy v Berlíne.

Dudince v znamení Dukly

„Pochybnosti pred štartom boli, ale veril som si. Potreboval som si len overiť, že som schopný pobiť sa s tými najlepšími,“ povedal

Matej Tóth a dodal: „Som veľmi rád, že v Dudinciach hrala prím Dukla, ktorá za mnou spolu s celým rezortom obrany stála v najťažších chvíľach. Takže dnes sme si preteky vychutnali spolu.“

V kategórii žien zvíťazila vo svojich premiérových pretekoch na 50 km Mária Katerinka Czaková. Jej skvelý čas 4:14:25 je slovenským rekordom a šiestym najlepším časom v ženskej päťdesiatke v histórii. Limit na ME v Berlíne splnil aj tretí zo športovcov Dukly Dušan Majdán, ktorý s časom 4:01:15 obsadil 7. miesto.

„Naši vytrvalci splnili v otváracích pretekoch sezóny očakávania na výbornú, verím, že je to krok k vydarenej sezóne,“ zhodnotil riaditeľ VŠC Dukla pplk. Roman Benčík. „Matej sa športovo udržoval, ale naozaj naplno sme začali trénovať len pred tromi mesiacmi, keď bolo jasné, že jeho športová kariéra môže pokračovať,“ povedal o svojom zverencovi tréner Matej Spišiak. Pre šampióna, ktorý v strave už dávnejšie radikálne obmedzil jednoduché cukry, nebolo náročné vrátiť sa pri svojich 185 cm na 71 kg. „Jeho, skrátka, chôdza stále veľmi baví. O to viac, ak cíti podporu a vie, že robí radosť celému Slovensku,“ odpovedal nám tréner na otázku Tóthovej motivácie.

Späť aj vďaka biochemikovi

Matej Tóth sa na svoju najúspešnejšiu trať postavil po 582 dňoch od triumfu v Riu de Janeiro – po vynútenej pauze zapríčinennej obvinením z dopingu. S očistením jeho mena a návratom medzi profesionálnych športovcov mu výraznou mierou pomohol biochemik Robert Mistrík, ktorý vyvrátil podozrenia s údajnými nezrovnalosťami v biologickom pase.

V rámci slávnostného vyhlásenia Športovca Dukly za rok 2017 minister obrany Peter Gajdoš a riaditeľ VŠC pplk. Roman Benčík 25. januára spolu s poďakovaním venovali Robertovi Mistríkovi Pamätnú plaketu Dukly. „Mal som ku kauze emocionálny vzťah, veľmi som chcel Matejovi pomôcť. Vnímam som to ako veľkú nespravodlivosť, a preto sme do toho išli telom aj dušou,“ povedal špičkový analytický chemik a biochemik. Ako sa k prípadu dostal? „Kamarátsky mi zavolať niekdajší športovec a riaditeľ Dukly Robert Leitl, pretože aj ja som bol kedysi mládežnícky športovec VŠC.“

Mistríkov tím pracoval na svojich projektoch, nebolo veľa času: „No zabrali sme, ako sa dalo, chceli sme Matejovi pomôcť vyhrať.“ Pri dokazovaní bolo najdôležitejšie analyzovať všetky výsledky meraní hemoglobínu. „Ukázalo sa, že Matej je absolútne nevinný,“ jednoznačne konštatoval Robert Mistrík. V športovej oblasti on a poldesiat jeho kolegov vedecky pôsobili po prvý raz – a ich jedinou odmenou bolo, že umožnili návrat šampiónovi. „Na svete je veľa nespravodlivostí, preto som rád, že zvíťazila pravda, zvíťazil Matej Tóth,“ so širokým úsmevom nám povedal Robert Mistrík, ktorý sa spolu s naším šampiónom tešili aj z jeho najnovšieho úspechu priamo v Dudinciach.

Text a foto: Pavol Vítko

Veronika Velez Zuzulová, členka VŠC Dukla Banská Bystrica, sa 7. apríla v Jasnej v Nízkyh Tatrách rozlúčila so svojimi fanúškami a s aktívnou kariérou. V paralelnom slalome si s ňou na rozlúčku zalyžoval aj minister obrany SR Peter Gajdoš. „Veronika je jedným z klenotov našej Dukly a celej slovenskej reprezentácie. Patrí jej uznanie a veľké ďakujem za všetky výkony a úspechy, ktorými prezentovala Slovensko vo svete vždy len v tom najlepšom svetle. Bolo mi cťou si s ňou dnes zalyžovať a rozlúčiť sa aj takýmto spôsobom,“ povedal minister Peter Gajdoš. Veronika Velez Zuzulová sa s aktívnou kariérou lúčila po takmer 18 rokoch.

Spolu so svojím otcom Timotejom Zuzulom však naďalej bude pôsobiť vo Vojenskom športovom centre Dukla Banská Bystrica. Veronika bude popri materských povinnostiach spolupracovať s VŠC ako koordinátor pri výbere talentov. Jej otec bude pokračovať v trénerskej činnosti. V Dukle zostáva aj Veronikin fyzioterapeut slobodník Jakub Hudák.

„Veronikine rozhodnutie si vysoko vážim, pretože jej skúsenosti ako aktívnej pretekárky určite potrebujeme pre ešte kvalitnejšiu prípravu našich lyžiarov,“ povedal minister Gajdoš, ktorý 10. apríla

Veronika Zuzulová ukončila kariéru

la v priestoroch ministerstva obrany poďakoval Veronike, jej otcovi Timotejovi aj fyzioterapeutovi Jakubovi Hudákovi za dlhoročnú reprezentáciu VŠC Dukla a celého Slovenska.

Foto: TASR

HOREZZA[®], a. s.

HOTELOVÉ, REKREAČNO - ZDRAVOTNÍCKE ZARIADENIA

GRANIT

HOTEL

SMREKOVICA

PRE ZAMESTNANCOV MO SR - 50% Z CENY GRANIT SPA V HOTELI GRANIT SMREKOVICA.

AKCIA PLATÍ POČAS MESIACA MÁJ. UPLATNENIE ZLAVY
JE PODMIENENÉ PREUKÁZANÍM SA PLATNÝM SLUŽOBNÝM PREUKAZOM.

GRANIT

HOTEL

TATRANSKÉ ZRUBY

PRE ZAMESTNANCOV MO SR - 15% Z PULTOVÝCH CIEN UBYTOVANIA V HOTELI GRANIT TATRANSKÉ ZRUBY.

AKCIA PLATÍ POČAS MESIACA MÁJ. UPLATNENIE ZLAVY
JE PODMIENENÉ PREUKÁZANÍM SA PLATNÝM SLUŽOBNÝM PREUKAZOM.

GRANIT

HOTEL

PIEŠŤANY

PRE ZAMESTNANCOV MO SR - 15% Z CENY PROCEDÚR V HOTELI GRANIT PIEŠŤANY.

AKCIA PLATÍ POČAS MESIACA MÁJ. UPLATNENIE ZLAVY
JE PODMIENENÉ PREUKÁZANÍM SA PLATNÝM SLUŽOBNÝM PREUKAZOM.

GRANIT

HOTEL

ZEMPLÍNSKA ŠÍRAVA

AKTUÁLNE V PONUKE REGENERAČNÝ BALÍK PROCEDÚR VODOLIEČBY V HOTELI GRANIT ZEMPLÍNSKA ŠÍRAVA.

REZERVÁCIE TERMÍNU PROCEDÚR NA TEL.: 0902 974 055.
PRE BLIŽŠIE INFORMÁCIE NAVŠTÍVTE WEB: GRANITSIRAVA.SK

Stroj času v kocke

Aj vy často ľutujete, že nemáte po ruke fotoaparát alebo kameru? Roader Time Machine Camera je jednoduché zariadenie. Donedávna by patrilo do sveta Jamesa Bonda, dnes ho môžete mať za 199 dolárov. Drobná kamera je usposobená na nosenie v podobe prívesku. Na jedno nabitie sedem hodín zaznamenáva v HD rozlíšení všetko, čo vidí. Neveľká operačná pamäť však ukladá len posledných 10 sekúnd. Stačí ju však aktivovať a uloží do hlavnej pamäte dvadsaťsekundové video (úsek -10 až +10 sekúnd od aktivácie), vhodné na YouTube, Facebook či iné internetové stránky. Funguje teda tak trochu ako stroj času a dôležité, zaujímavé či jedinečné chvíle vám už nikdy neujdú.

Nikdy vás nezradí

Umelá inteligencia, digitálni asistenti, sklené či keramické, dva či tri snímače v hlavnom fotoaparáte, konečne rastúce kapacity napevno zabudovaných batérií – to sú hlavné trendy vo vývoji univerzálnych zariadení, ktoré už len zo zvyku nazývame „mobilné telefóny“. Praktický a super odolný smartfón vhodný na šport i prácu Maxom MS457 Strong ide svojou cestou. Spĺňa štandardy IP68, takže môže byť permanentne ponorený do vody, je odolný voči pádu z výšok a vzdoruje prachu. Má displej s uhlopriečkou 13 cm, štvorjadrový procesor, systém Android 7, batériu s kapacitou 4 000 mAh, ktorá ho udrží v pohotovosti 420 hodín, 8 megapixelovú zadnú a 2 Mpx prednú kameru, pamäť 64 GB a miesto na dve SIM karty. Na šport, adrenalínové zážitky, turistiku i drsnú prácu je ako stvorený. A to všetko za 199 eur s DPH!

/ FILM /

Neznámy vojak

Fínsky scenárista a režisér Aku Louhimies sa vo svojej novej vojnovej dráme vracia do roku 1941. V roku 1939 Červená armáda zaútočila na Fínsko a obsadila časť jeho Karélie. Po tom, ako o tri roky Nemecko vpadlo do Sovietskeho zväzu, rozhodli sa Fini vybojovať si stratené územia späť. Film, ktorý má dve verzie (135-minútovú a trojhodinovú televíziu), rozpráva o fínskej jednotke v pohraničí. Realistická vojnová dráma zobrazuje konflikt malého Fínska a veľkého impéria prostredníctvom oddielu rôznorodých mužov, ktorých spojila vojna. Snímka, nakrútená s rozpočtom sedem miliónov dolárov, je adaptáciou autobiografického knižného bestselleru fínskeho autora Väinö Linnu. Stala sa najúspešnejším fínskym filmom lanskeho roka.

/ VIDEO /

Milada

Na DVD prvý raz vychádza český debutový film scenáristu a režiséra Davida Mrnku Milada, inšpirovaný životom a osudom JUDr. Milady Horákové, odsúdennej komunistami v roku 1950 na trest smrti. Odohráva sa v rozpätí rokov 1937 – 1950 a rozpráva o žene, ktorá si ctí mravné princípy tak veľmi, že sa riadila svojím svedomím i za cenu ohrozenia svojich blízkych a samej seba. Napriek tomu, že prezidenta Gottwalda žiadali o milosť Albert Einstein, Winston Churchill či Eleanor Rooseveltová, boľševický režim ju 27. júna 1950 popravil. Hlavnú úlohu v snímke, nakrútenej pôvodne v anglickom jazyku, stvárnila izraelská herečka Ayelet Zurerová, spoluúčinkujú Vica Kerekesová, Anna Geislerová, Marián Mitaš a ďalší.

Prosím ťa, dýchni

BACtrack C6 je taký malý merač alkoholu v dychu, že ho môžete nosiť ako príviesok ku kľúčom. Váži len 146 gramov a napája ho 9 V batéria. Presnosť merania zodpovedá policajným zariadeniam. Po 30 sekundách dýchania do sondy sa výsledok merania zobrazí na displeji, alebo si ho môžete pozrieť v mobilnej aplikácii pripojenej cez Bluetooth. Tá tiež na základe zadaných parametrov vypočíta, kedy si budete môcť opäť sadnúť za volant. Ak sa meraním zistí, že nemáte nulový obsah alkoholu v krvi, priamo z aplikácie si môžete objednať taxík. Systém spolupracuje aj s hodinkami Apple Watch. Uvádzacia akciová cena bola 49,99 dolára.

VOJENSKÝ HISTORICKÝ KALENDÁR

Máj

1. máj

1918 Vo väzení v Terezíne zomrel srbský študent Gavril Princip, páchatel atentátu na Františka Ferdinanda d'Este. Narodil sa 25. júla 1894.

1948 Vznikla Kórejská ľudovodemokratická republika

2. máj

1668 Aachenský mier medzi Francúzskom a Španielskom ukončil revolučnú vojnu o Španielske Nizozemsko

1918 Najvyššia vojenská rada Dohody rozhodla, že čs. légie v Rusku majú byť čo najrýchlejšie dopravené do Francúzska

5. máj

1818 V nemeckom Trieri sa narodil filozof, ekonóm a politik Karl Marx, s Fridrichom Engelsom zakladateľ vedeckej teórie komunistickeho hnutia. Zomrel 14. marca 1883 v Londýne.

8. máj

1828 Narodil sa švajčiarsky obchodník a filantrop Jean Henri Dunant, zakladateľ Medzinárodného Červeného kríža a YMCA. Zomrel 30. októbra 1910.

9. máj

1948 Čs. Ústavodarné národné zhromaždenie prijalo Ústavu 9. mája, ktorá zakotvila princípy socialistickej premeny Československa

11. máj

1848 V Liptovskom Mikuláši boli verejne vyhlásené Žiadosti slovenského národa. Ich cieľom bolo uznanie svojbytnosti slovenského národa a federalizácia Uhorska.

12. máj

1918 V Rimavskej Sobote sa vzbúрили vojaci 80. cisársko-kráľovského pluku a odmietli ísť na front

13. máj

1968 Začali sa vietnamské mierové rozhovory medzi USA a Severným Vietnamom v Paríži (do 5. 8.)

14. máj

1948 Bol vyhlásený štát Izrael

15. máj

1948 Egypt, Jordánsko, Libanon, Sýria, Irak a Saudská Arábia zaútočili na Izrael, čím sa začala prvá arabsko-izraelská vojna

1988 Po viac ako ôsmich rokoch okupácie sa začala sovietska armáda sťahovať z Afganistanu

21. máj

1458 V bitke pri Blatnom Potoku zahynul veliteľ bratrských vojsk na Slovensku Petr Aksamit

1938 Začala sa čiastočná mobilizácia čs. armády

22. máj

1908 V USA bratia Wrightovci patentovali lietadlo

23. máj

1903 Narodili sa genmjr. in mem. Milan Vesel (†26. 9. 1984 Zvolen) a genmjr. in mem. Mirko Vesel (†6. 6. 1976 Weil der Stadt, Nem.), organizátori SNP

29. máj

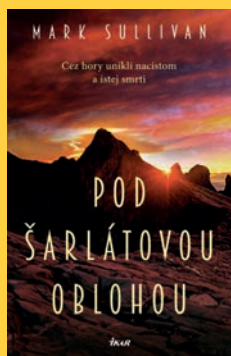
1453 Osmanské vojsko sultána Mehmeda II. dobylo Konštantínopol, zanikla Byzantská ríša

31. máj

1918 V americkom Pittsburghu podpísali Pittsburskú dohodu, na základe ktorej vznikla Československá republika

Zostavila: Mária Stanová
Vojenský historický ústav

/ KNIHA /

Pod šarlátovou oblohou

Pino Lella žije v Miláne a nechce mať nič spoločné s vojnou ani s nacistami. Ako každý bežný taliansky tínedžer, aj on má plnú hlavu hudby, jedla a dievčat, najmä krásnej Anny, no dni jeho nevinnosti sú zrútané. Keď dom, v ktorom býva rodina Lellovcov, dostane počas spojeneckého bombardovania zásah, rodičia pošlú Pina do chlapčenskej školy vedenej pátrom Reom vysoko v Alpách. Tam dostane za úlohu tajne prevádzať cez hory Židov, ktorí si zachraňujú život útekem do Švajčiarska. Predlohou knihy Marka Sullivana Beneath a Scarlet Sky, ktorá sa dostala na prvú priečku rebríčka bestsellerov Amazonu, bol skutočný životný príbeh zabudnutého hrdinu. Na jej motívy vznikol film v hlavnej úlohe s Tomom Hollandom. Slovenský preklad vydal Ikar.

Vaše starosti... ...na našu hlavu

? Má pozostalý syn alebo dcéra po účastníkovi národného boja za oslobodenie, čiže „držiteľovi 255-ky“, nárok na príspevok k dôchodku?

! Do pôsobnosti rezortu obrany patrí zákon č. 285/2009 Z. z. o poskytovaní príspevku účastníkom národného boja za oslobodenie a vdovám a vdovcom po týchto osobách, podľa ktorého sa účastníkom národného boja za oslobodenie v súčasnosti poskytuje mesačný príspevok k dôchodku 70 eur a vdovám a vdovcom po týchto osobách 20 eur.

Z uvedeného vyplýva, že predmetný zákon upravuje poskytovanie mesačného príspevku k dôchodku výlučne účastníkom národného boja za oslobodenie, čiže osobe, ktorej bolo vydané osvedčenie podľa zákona č. 255/1946 Zb., tzv. „255-ka“, a pozostalej manželke alebo manželovi po tejto osobe. Pozostalým deťom po účastníkoch národného boja za oslobodenie tento nárok podľa zákona č. 285/2009 Z. z. ani podľa iného právneho predpisu neprináleží.

Vydanie predmetného osvedčenia alebo jeho kópie zabezpečuje oddelenie starostlivosti o vojnových veteránov a vojenských dôchodcov odboru sociálnej politiky sekcie ľudských zdrojov MO SR. O priznaní príspevku rozhodne Sociálna poisťovňa alebo iný útvar sociálneho zabezpečenia (VÚSZ a pod.).

JUDr. Natália Fedáková,
odbor sociálnej politiky, sekcia ľudských zdrojov

Bezpečnosť medzinárodne

Dlhoročný publicista, vysokoškolský pedagóg a diplomat Daniel Šmihula je jedným z analytikov, ktorí programovo prepájajú oblasť medzinárodných vzťahov s otázkami bezpečnosti. Jeho state ako štát a jeho vojenské výdavky, Nehaňme zbrojenie – obrana je hlavná úloha štátu či Cena za „nestriehanie“ naznačujú, že nepatrí medzi pacifistov. No zároveň textmi Potreba obrany na národnej, európskej a transatlantickej úrovni, Neutralita a jej úskalia či Alternatívy k NATO sú len zdanlivé jasne proklamuje, kam patrí Slovensko. Svoje originálne texty z rokov 2013 až 2017, z ktorých väčšina vyšla v médiách v skrátenej podobe, vydal pod názvom Medzinárodné vzťahy a bezpečnosť v bratislavskom vydavateľstve Wolters Kluwer začiatkom tohto roka.

(pv)

Nedostali ste Obranu?

Zmenili ste adresu?
Potrebuje odoberať iný počet výtlačkov?

Ozviť sa nám na telefón 0960 31 29 84
alebo mail obrana@mod.gov.sk

Stretnutie koordinátorov

Ministerstvo kultúry a národného dedičstva Poľskej republiky, Úrad „Nezávislosť“ a Inštitút Adama Mickiewicza zorganizovali vo Varšave pracovné stretnutie koordinátorov osláv 100. výročia skončenia prvej svetovej vojny a vzniku nezávislých štátov v roku 1918, na ktorom sa zúčastnili delegácie z trinástich krajín strednej a východnej Európy: Chorvátska, Slovenskej republiky, Českej republiky, Estónska, Fínska, Lotyšska a Litvy, Rumunska, Maďarska, Slovinska, Rakúska, Arménska a Srbska. Pracovné rokovanie otvoril Jarosław Sellin, štátny tajomník ministerstva kultúry a národného dedičstva a splnomocnenec vlády pre oslavy obnovy nezávislosti Poľskej republiky. Počas stretnutia predstavitelia jednotlivých štátov predstavili svoje programy a najbližšie plánované aktivity v súvislosti so 100. výročím ukončenia prvej svetovej vojny a oslavou získania, resp. obnovenia nezávislosti. Taktiež prerokovali návrh poľskej strany na vytvorenie spoločného videospotu na podporu osláv výročia nezávislosti v regióne strednej a východnej Európy. Slovensko na podujatí reprezentovali riaditeľ Vojenského historického ústavu plk. Miloslav Čaplovič a samostatný vedecký pracovník odboru vojensko-historických výskumov Matej Medvecký. V prezentácii priblížili pripravované oslavy, ceremónie a pietne akty na historických miestach doma i v zahraničí, pripravované i uskutočnené medzinárodné vedecké konferencie historikov, archivárov a múzejníkov, obnovu vojnových cintorínov z obdobia prvej svetovej vojny v Slovenskej republike, publikačnú, edičnú a výstavnú činnosť k 100. výročiu ukončenia prvej svetovej vojny a vzniku nezávislého Československa.

Text a foto: VHU

Letný biblický tábor

Tábor je určený pre deti príslušníkov (aj bývalých) a zamestnancov OS SR, PZ SR, ZVJS SR. Je zameraný na posilnenie kresťanského povedomia mládeže v duchu ekumenických zásad. Zároveň chceme prežiť aj spoločné chvíle pri športových, turistických, náučno-poznávacích a kultúrnych akciách.

LBT organizujeme v krásnom prostredí rekreačného zariadenia Predhorie v obci Pružina v termíne 22. – 29. júla 2018. LBT sa môžu zúčastniť deti vo veku od 11 – 17 rokov (v deň nástupu musí dieťa dovŕšiť 11. rok života a nesmie dovŕšiť 18. rok života). Maximálny počet účastníkov je 40.

Dieťa je záväzne prihlásené pri odovzdaní (odoslaní) prihlášky, najneskôr však do 15. júna 2018. Záväznú prihlášku treba zaslať poštou na adresu ústredia EPS alebo mailom na adresu david.vargaestok@mil.sk. Všetky podrobné informácie a prihlášku nájdete na <http://www.mosr.sk/avizo-letny-biblicky-tabor-2018/>.

Cena za pobyt je 115 eur. Zahŕňa ubytovanie a miestnu daň za ubytovanie, stravovanie 5× denne, denný pitný režim, služby inštruktorov, zdravotníka, organizátorov, materiál na aktivity a ceny do súťaží. Dopravu na tábor a späť zabezpečujú rodičia/zákonní zástupcovia účastníka.

Ústredie ekumenickej pastoračnej služby v OS SR a OZ SR

Letný biblický tábor 2018

22.-29. júl 2018
RZ Predhorie - Pružina
115 €

Všetky info a prihlášku na:
www.usltrepa.sk

MILITARY ENGLISH

MILITARY ENGLISH: HYBRID WARFARE

Pripravil: Peter Susko / Foto: NATO

Hybrid warfare is by definition a military strategy that combines political, informational, psychological, military, economical, financial and other tools used in a coordinated manner by state or **non-state actors** to achieve specific objectives while remaining below the **threshold** of open organized **hostilities**. There is usually an emphasis on exploiting the **vulnerabilities** of the target and on generating **ambiguity** with the intention to **hinder** decision-making processes. Massive disinformation campaigns, using social media to control the political **narrative** or to radicalize, recruit and direct **proxy actors** can be vehicles for hybrid threats. Propaganda and dissemination of **doctored** or fake news are employed continuously and **subliminally** to weaken the morale and undermine psychological resistance of the target group. The main characteristic of the hybrid warfare is the inability to identify the **culprit** immediately; such ambiguity combined with the non-linear decision-making process contributes to the effectiveness of the hybrid warfare.

The term 'hybrid warfare' appeared as early as 2005 and was subsequently used to describe the strategy employed by the Hezbollah in the 2006 Lebanon War. Since then, the term has frequently appeared in the discussions about modern and future warfare, most prominently to define what Russia has been doing after the annexation of Crimea in 2014.

In addition to **blurring** what is considered peace, conflict and war, hybrid warfare breaks down the distinction between what is and what is not part of the battlefield, by acting on multiple levels at the same time, accelerating the tempo at the strategic and tactical levels faster than a more conventional actor is able to do. Traditional physical spaces such as land, sea, air and space are increasingly **supplemented** by social and built spaces, and achieving political and strategic objectives is no longer **bound** solely to traditional conventional military means. Instead of making the opponent **succumb** by destroying its military capabilities to resist, the main battlespace occurs inside the **cognitive spaces** of key populations (domestic, international and in operational area)

and key decision- and policymakers, making them, and not the military, the main target of operation.

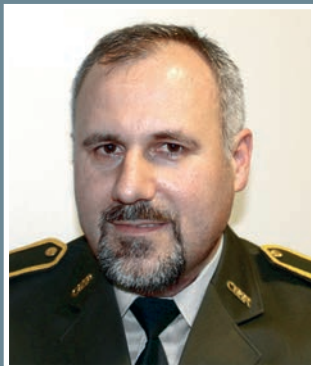
The defense against hybrid warfare – especially those of its elements that aim directly at the “heart and soul” of the population – lies primarily in a systematic and plausible strategic communication of the state institutions directed against the enemy as well as at the population itself. The main message here is to strengthen resilience and assure the masses that the state is able and ready to secure the safety of its citizens, defend the democratic constitutional system and its values.

Otázky

1. Čo je hlavným cieľom hybridnej vojny?
2. Aké sú nástroje hybridnej vojny?
3. Ako sa proti hybridnej vojne dá brániť?

GLOSSARY

- **non-state actors** (nən-steit 'æktərz) – neštátne subjekty; • **threshold** ('ðreʃəʊld) – prah;
- **hostilities** (hə'stilɪtɪz) – násilnosti; • **vulnerabilities** (vʌlnərə'bɪlɪtɪz) – slabé stránky, zraniteľnosti;
- **ambiguity** (æmbrɪ'ɡju:ti) – nejednoznačnosť, nejasnosť; • **hinder** ('hɪndə) – brániť; • **narrative** ('nærətɪv) – naratív, argumentačná línia; • **proxy actors** ('prɒksɪ 'æktərz) – zástupné subjekty; • **doctored** ('dɒktəd) – prispôsobený, upravený; • **subliminally** (sə'blɪmɪnəli) – podprahovo; • **culprit** ('kʌlpraɪt) – páchatel', iniciátor; • **blurring** ('blʌrɪŋ) – znejasniť, rozmazať; • **supplemented** ('sʌplə'mentəd) – doplnený; • **bound** (baʊnd) – zviazaný, limitovaný; • **succumb** (sə'kʌm) – podriaďiť sa, vzdať sa; • **cognitive spaces** ('kɒgnɪtɪv 'speɪsəz) – kognitívne priestory, vedomie.

plk. Mons. PaedDr.
Jozef Michalov,
biskupský vikár

Duchovné slovo

PodĎakovanie

Nedávno si Ordinariát Ozbroyených síl a ozbrojených zborov Slovenskej republiky pripomenul 15. výročie svojho vzniku. Tak, ako naša vlasť a jej ozbrojené sily slávením 25. výročia svojho vzniku prechádzajú do obdobia zrelého veku, aj ordinariát prechádza z tínedžerských liet do obdobia dospelosti. Pätnásť rokov je dlhý čas, za ktorý sme vďační, ale ktorý aj zaväzuje.

Ordinariát je inštitúciou ministerstva obrany, ktorá zabezpečuje poskytovanie duchovnej služby pre katolíckych veriacich z radov príslušníkov a zamestnancov ministerstva obrany a ozbrojených síl a rovnako aj pre ich rodinných príslušníkov. Ordinariát nie je abstraktný pojem. Tvoria ho ľudia, duchovní i laici, ktorí poskytujú duchovnú službu, i ľudia, ktorí o túto službu prejavujú záujem. A nielen účasťou na bohoslužbách, ktoré sa konajú vo všetkých pastoračných miestnostiach vojenských útvarov a zariadení, ale za obdobie 15 rokov kňazi ordinariátu sprevádzali množstvo vojakov, zamestnancov a ich rodiny cestami kresťanskej i vojenskej púte. Môžeme hovoriť o množstve vyslužených sviatostí – krstov, prvých svätých prijímaní i birmoviek. Nielen duchovní ordinariátu, ale aj naši kolegovia z ekumenickej pastoračnej služby odprevalili na večný odpočinok mnoho vojenských dôchodcov, a žiaľ, i našich kolegov, ktorí zahynuli počas výkonu vojenskej služby či prišli o život následkom choroby alebo tragickej nehody.

A mnohí z vojenských kaplánov mali tú česť sprevádzať našich vojakov počas ich pôsobenia v operáciách medzinárodného krízového manažmentu v africkej Eritrei, v Iraku, v Kosove, v Afganistane či na Cypre. Práve pôsobenie v zahraničí za zložitých okolností a možno aj pozitívne pôsobenie vojenského kaplána spôsobujú u mnohých reštart v oblasti duchovného života. Áno, obdobie pätnástich rokov ordinariátu nebolo obdobím len úspechov či pokojných a idylických chvíľ. Tak duchovní museli hľadať spôsob, ako sa prispôsobiť špecifickému prostrediu, ako aj vojenské prostredie sa muselo vyrovnáť s prítomnosťou duchovných v štruktúrach ozbrojených síl. Myslím, že vzájomným porozumením sa podarilo, bez väčších ťažkostí, prijať duchovnú službu ako bežnú a prirodzenú súčasť našich ozbrojených síl.

A za to patrí vďaka všetkým. Profesionálnym vojakom a vojačkám, zamestnancom aj ich rodinám za ich záujem o ponuku duchovnej služby, ale aj veliteľom na všetkých stupňoch velenia a riadenia, že vytvárali a vytvárajú optimálne podmienky na poskytovanie duchovnej služby. Všetkým vám vyjadrujem poďakovanie v mene vojenských duchovných Ordinariátu Ozbroyených síl a ozbrojených zborov Slovenskej republiky!

Pokojne stiahnite kúrenie, obliekajte sa menej a púšťajte studenú vodu. Je vedecky dokázané, že znesiete oveľa viac chladu, než si myslíte. Otružovanie alebo zimné kúpanie je čoraz populárnejším zimným športom, ktorý vám rozhodne prospeje.

Začať treba v lete

V súčasnosti je väčšina ľudí chovaných ako v bavlne. Dokážeme sa prakticky vyhnúť šokom z teplotných rozdielov. Následkom toho majú ľudia zníženú imunitu a len čo je človek vystavený väčšiemu teplotnému rozdielu, vzniká vysoké riziko prechladnutia. Otružovanie predstavuje najlepšiu formu prevencie, ako tomu predísť.

Aplikácia chladu môže priaznivo ovplyvňovať viacero funkcií organizmu a aj celkový zdravotný stav. Aj tu však výsledok závisí od dávky, intenzity a frekvencie pôsobenia. Priaznivé účinky chladových podnetov sa prejavujú iba vtedy, ak sú intenzita a dĺžka pôsobenia primerané aktuálnemu stavu organizmu. Naopak, ak je podnet príliš intenzívny a pôsobí prídlho, môže spôsobiť vážne poškodenie.

S otužovaním je najlepšie začať v lete, keď človek nie je vystavený sústavnému chladu. Po horúcom kúpeli alebo sprche zmeňte teplotu vody na znesiteľné minimum. Vyžaduje to vôľu premôcť svoj komfort. Sprchujte sa takou studenou vodou minútu – dve. Je to náročné, ale po takejto sprche a rýchlom utretí počas triašky hneď nastúpi príjemný pocit z osvieženia tela aj myseľ.

Chlad možno aplikovať v rôznych formách: okrem studenej sprchy je to chladný vzduch, plávanie v studenej vode či pobyt v tzv. kryokomore s teplotou pod -100°C . Otužilci majú zvýšenú imunitu, vďaka čomu sa ľahšie vyhnú rôznym chorobám. Vedľajšími výhodami otužovania sú: odbúravanie stresu, prekrvenie

Bojíte sa toho, že vás bude opäť prenasledovať jedna viróza za druhou a nebudete tak stačiť nabehať plánované objemy? Pomoc je jednoduchá: začnite sa otužovať.

Droga, ktorá vás nestiahne na dno

Na 11. majstrovstvách sveta v zimnom plávaní v estónskom Tallinne, ktoré každý druhý rok organizuje International Winter Swimming Association, sa 6. až 10. marca premiérovito zúčastnila aj trojica príslušníkov OS SR. V ľadovej morskej vode s teplotou okolo 0 °C súťažili slobodník Vladimír Píok zo ženijnej rotý Michalovce, kapitán Martin Kerestúr z vrtuľníkového krídla Prešov (na fotografii) a desiatnik Zdeněk Šlechta z 21. zmiešaného práporu. S bývalými olympionikmi či reprezentačnými plavcami zo 40 krajín sveta absolvovali plavecké súboje na hranici svojich možností. Na medaily v konkurencii 1 386 otužilcov síce nedosiahli, ale i tak prispeli k pozitívnej propagácii Slovenska aj OS SR.

periférnych častí tela, slastný pocit po zopár desiatkach sekúnd, posilnenie vôle a rozvoj duševnej rovnováhy.

Systematickosť a vôľa

S otužovaním môžu začať všetci bez rozdielu pohlavia a veku. Ak sa mladí do 17 rokov chcú súťažne venovať otužovaniu, budú potrebovať súhlas od lekára. Starším ľuďom sa otužovanie tiež odporúča konzultovať s lekárom. Pravidelnosť a systematickosť zohráva kľúčovú úlohu. Badateľné pokroky v odolnosti voči zime a teplotným rozdielom na sebe človek zbadá už po pár týždňoch. Za otužilca sa človek považuje po šiestich mesiacoch až dvoch rokoch – vtedy sa otužovanie odráža aj na výraznom posilnení imunity. Ak predsa len otužilý človek ochorí, skraca sa u neho čas liečby. Pri otužovaní najmä u začiatočníkov je najhoršou fázou rýchla zmena teploty. Pri vode, ktorá rýchlejšie prenáša svoju teplotu ako vzduch, dochádza k tzv. infarktovým stavom, niektorým ľuďom sa zastaví dych. Hoci ani pokročilému otužilcovi nie je prvý dotyk s chladom príjemný, otužovanie upevňuje vôľu a takýto šok je pre neho hravo zvládnuteľný. Otuzovanie tak pestuje premáhanie a sebazaprenie, čím posilňuje psychiku človeka. Po

NAJPODSTATNEJŠIE VÝHODY

- zlepšená imunita – šetrenie financií na liekoch, vyhnutie sa utrpeniu z liečby
- posilnenie fyzickej aj psychickej odolnosti
- dobré znášanie výkyvov počasia
- zažívanie slastného pocitu zo vzpruženia a čistá myseľ
- zmiernenie alergií, hypertenzie, potlačenie nervových či psychických porúch
- predĺženie plaveckej sezóny na otvorenom priestranstve
- zlepšenie termoregulácie tela, a tým lepšie znášanie zimy aj horúceho leta.

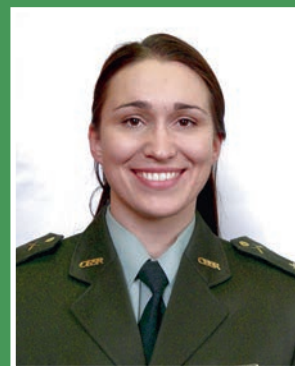
pár sekundách zrazu studená voda pôsobí veľmi príjemne a možno na sebe cítiť, ako sa prekrvuje telo a opadáva únava a stres. Počas otužovania a po ňom sa človek cíti príjemne a vzpružene.

Trénovaní otužilci môžu pokračovať aj zimným plávaním, čo nie je „iba“ ponorenie do ľadovej vody, ale skutočný šport. Všetkým teda odporúčam túto extrémnu formu zdravého životného štýlu vyskúšať a sami uvidíte, že sa to dá. Otuzovanie je droga, ktorá vás nestiahne na dno.

Text: kpt. Martin Kerestúr

Miesto pre psychológa

por. Mgr. Štefánia
Maržiňanová,
VÚ 1101 Trebišov

Prokrastinácia

Čo sa v skutočnosti skrýva za týmto komplikovane znejúcim slovom? Prokrastinácia znamená odkladanie dôležitých činností na neskôr. Predstavte si, že potrebujete pracovať a dokončiť niečo naozaj dôležité. Namiesto toho si však zapnete internet, prečítate novinky na sociálnych sieťach, začnete reorganizovať svoj pracovný priestor alebo sa pustíte do nepodstatných činností. Pri prokrastinácii paradoxne odďaľujeme to, čo nás v skutočnosti posunie bližšie k našim cieľom. Mali by sme ju odlíšiť od lenivosti, keď človeka netrápi, ak niečo neurobí. Prokrastinátori, naopak, pociťujú výčitky svedomia a frustráciu, čo môže viesť až k pocitom beznádejnosti a menejcennosti.

Môže mať prokrastinácia aj pozitívny prínos? Sú ľudia, ktorí tvrdia, že odkladanie vecí na poslednú chvíľu zvyšuje ich kreativitu a výkon. Ako výhovorka to môže fungovať, no realita je spravidla celkom iná. Keď sa dostávame do stresu, naše telo štartuje množstvo hormonálnych zmien a najnovšie výskumy ukázali, že so stúpajúcim stresom začína mozog cielene vypínať logické myslenie. Stres je pre nás evolučne spojený s nebezpečenstvom, keď treba konať rýchlo a inštinktívne a myslenie sa stáva prekážkou pre naše „prežitie“. Prokrastinácia teda nie je prejavom tvorivosti, ale možnou výstrahou a upozornením pred vlastnými vnútornými problémami a psychickými blokmi. Znižuje schopnosť regenerácie a relaxácie, čo prináša do našich životov úzkosť, stres, vyššiu chybovosť, pokles nálady, chybné rozhodnutia a pokles výkonnosti. Mnohé štúdie ukázali, že ľudia, ktorí majú aktívny pohyb, lepšie zvládajú úzkosť, záťaž, stres a vykazujú nižšiu úroveň prokrastinácie. Cvičenie a fyzická aktivita zvyšujú schopnosť emocionálnej kontroly a výrazne podporujú mentálne zdravie.

Ponúkame vám tri techniky, ktoré vám môžu pomôcť pri boji s prokrastináciou:

1. UROB TO HNEĎ TERAZ

Často sa bojíme, že úloha je nad naše sily. Nehľadáme výhovorky, ale spôsoby, ako to dokázať, a urobme to hneď teraz.

2. PRAVIDLO DVOCH MINÚT

Týka sa najmä nečakaných úloh počas dňa. Čokoľvek, čo stihnete urobiť do dvoch minút, urobte hneď. Zvyšok si poznačte do kalendára a na túto chvíľu to pusťte z hlavy.

3. POBOZKAJ ŽABU

Stanovte si jednu až päť vecí, ktoré potrebujete počas dňa urobiť, a vyberte si najnepríjemnejšiu, do ktorej sa vám vôbec nechce. Práve táto jedna vec je vašou škaredou a slizkou žabou, ktorú potrebujete pobožkať. Ak ju zvládnete urobiť, tak zvyšok vášho dňa bude oveľa príjemnejší. Väčšina ľudí to robí práve naopak a potom sa čudujú, prečo sú v strese a v nepohodlí.

Akcia Krkonoše

Šiesteho decembra 1980 vyrazili niektoré zväzky, útvary a jednotky ČSLA k poľským hraniciam. Nečakané manévry súviseli s udalosťami v susednom Poľsku, kde sa masovo podporované spoločenské hnutie Solidarita postavilo proti komunistickému režimu.

Kremľ zamýšľal zakročiť, keďže to ohrozovalo celkový potenciál Varšavskej zmluvy a hrozilo prerásť aj do ostatných socialistických krajín. Osvedčeným prostriedkom nátlaku sa stala hrozba vojenskou intervenciou. Na zastieracom manévri sa v rámci fingovaných spojeneckých cvičení Sojuz '80 podieľala aj ČSLA, a to v rámci cvičenia Krkonoše.

Divízne taktické cvičenie sa začalo o 15. h uvedením vojsk do bojovej pohotovosti. Zúčastnili sa na ňom 1. a 9. tanková divízia v plných počtoch, pričom im boli operačne podriadené aj motostrelecké útvary iných vševojskových zväzkov. K ich reálnym presunom došlo až nasledujúci deň – najprv riadiaci štáb cvičenia pod velením veliteľa Západného vojenského okruhu genplk. Františka Veselého, krátko nato i hlavné sily. Cvičenie bolo naplánované do dvoch navzájom súvisiacich častí. V priebehu úvodnej sa zväzky sústredili v severovýchodných Čechách neďaleko Krkonôš, počas druhej sa mali premiestniť na teritórium Poľska. Tu malo prebehnúť frontové veliteľsko-štábne cvičenie za účasti ďalších spojeneckých zväzkov (šiestich sovietskych, štyroch poľských a jedného nemeckého). Už 9. decembra sa však cvičenie skončilo. Vyvedených bolo 17 309 osôb, 541 tankov, 261 bojových vozidiel pechoty, 335 obrnených transportérov a 139 delostreleckých prostriedkov.

Viacero špecifiká a odlišností od podobných cvičení podčiarkoval politický rozmer celej akcie. Cvičenie nebolo zahrnuté do plánu spoločných opatrení Spojených ozbrojených síl Varšavskej zmluvy a bolo aj mimo Plánu bojovej a politickej prípravy ČSLA. Nebolo prerokované v Rade obrany štátu a jeho príprava prebehla vo veľmi krátkych časových normách ako pri bezprostrednom ohrození štátu. Nezachovala sa ani žiadna

dokumentácia. V cvičiacich vojskách sa realizoval špeciálny výber, pri ktorom zohrala kľúčovú rolu trestná bezúhonnosť, ideová vyspelosť a politická spoľahlivosť. Obmedzený okruh zasvätených funkcionárov musel podpísať vyhlásenia o „mlčanlivosti“, hoci od nástupu do svojich funkcií ich už mali podpísané. Presun bojovej techniky prebiehal po hlavných komunikáciách za asistencie dopravnej služby VB. Vojská boli vybavené zvýšenými palebnými priemermi ostrej munície, zvýšeným materiálno-technickým zabezpečením, potravinovými dávkami i špeciálnymi prostriedkami (vodnými delami, kaserami a obuškami). Bežné normy presahovali počty vyvedených osôb i nasadenej techniky, taktiež bola zvýšená činnosť politického aparátu a vojenskej kontrarozvedky. Po skončení cvičenia bol navyše vypracovaný systém akejsi skrytej mobilizácie a metódika s časovým plánom na opätovné zaujatie priestorov.

Manévry boli nakoniec „len“ prejavom sily, ktorý mal ukázať pripravenosť „Spojencov“ vstúpiť na územie Poľska v prípade, že jeho vedenie neprijme opatrenia na potlačenie Solidarity. V podstate šlo o zastierací manéver, v ktorom sa hrozba vojenskej invázie stala vhodným i účinným prostriedkom nátlaku na zasahovanie do udalostí. Potvrďuje to niekoľko argumentov. Tým hlavným je relatívne nízky počet vojsk zapojených do manévrov. Taktiež možnosti Sovietskeho zväzu boli limitované. Prípadná vojenská akcia by priniesla podstatné rozšírenie hospodárskych sankcií uvalených na Moskvu po invázii do Afganistanu rok predtým. Boli tu i nečakané následky tejto intervencie, kde vypukla regulárna partizánska vojna a bolo zrejme, že jej eliminácia si (pri bohatej podpore zo strany USA) vyžiadala dlhodobé riešenie a značné finančné pro-

Genplk.
Miloslav Blahník,
v decembri 1980
náčelník GŠ
– 1. zástupca
ministra obrany

striedky. Nepoľavujúci nátlak Kremľa našiel každopádne odozvu vo vyhlásení výnimočného stavu vládou arm. gen. Wojciecha Jaruzelského 13. decembra 1981. Paradoxným na celej akcii bolo, že odhalila mnohé závažné nedostatky ČSLA pri prechode z mierového na vojnový stav, v pripravenosti veliteľov a štábov, vo vycvičenosti a praktickej činnosti vojsk i pohotovosti vojenskej techniky.

Text: Mgr. Alex Maskalík, PhD.,
Vojenský historický ústav Bratislava

Ján Martinský (1928 – 1997)

Dôstojník z povolania od roku 1951, absolvent moskovskej Vojenskej akadémie GŠ. V rokoch 1972 – 1976 náčelník Odd. operačnej prípravy Operačnej správy GŠ (plk. 1972) a náčelník Kancelárie MNO. V rokoch 1977 – 1983 náčelník Operačnej správy – zástupca náčelníka štábu Západného vojenského okruhu a počas „Akcii Krkonoše“ člen riadiaceho štábu cvičenia. Potom zástupca náčelníka Organizačnej a mobilizačnej správy GŠ (genmjr. 1983) a v rokoch 1987 – 1990 vedúci čs. delegácie v Dozornej komisii neutrálnych štátov v Kórei.

Nástupca Maxima

Sovietsky ťažký guľomet SG-43 (Stankovj Gorjunova – 43) bol do výbroje Červenej armády zavedený v priebehu druhej svetovej vojny. Dovtedy používala predovšetkým ťažké, vodou chladené guľomety Maxim model 1910 a 1910/30.

Guľomet je konštrukciou P. M. Gorjunova, M. M. Gorjunova a V. E. Voronkova z Kovrovského guľometného závodu. V októbri 1942 prešiel továrenskými skúškami a potom vyrobili prvé kusy. Guľomety postupne prešli aj štátnymi skúškami.

Osvedčil sa vo vojne

Guľomet bol 14. mája 1943 oficiálne zavedený do výbroje Červenej armády spolu s podstavcom systému Degťarev-Garanin ako SG-43. K prvému hromadnému nasadeniu na fronte došlo začiatkom októbra 1943. Osvedčili sa. Už na začiatku roka 1944 si ich zvýšená potreba vyžiadala produkciu aj v Zlatouste a v Iževsku. Počas vojny len v Kovrovskom závode vyrobili vyše 128-tisíc kusov.

Koncom vojny vznikla modernizovaná verzia pod označením SGM (Stankovj Gorjunova modernizirovanij). Od svojho predchodcu sa líšil výrazným drážkovaním povrchu hlavne, drážky slúžili na odľahčenie zbrane a zvýšenie účinnosti chladenia hlavne. Napínacia páka sa presunula zo spodnej strany zbrane na jej pravú stranu. Došlo aj k zmene podstavca guľometu. Z kolesovej lafety systému Degťarev-Garanin najskôr úplne odstránili ochranný štít, lebo poskytoval obsluhu len minimálnu ochranu a zbytočne zvyšoval celkovú hmotnosť. Neskôr boli guľomety vo veľkej miere inštalované aj na modernejšie a najmä ľahšie trojnožky. V polovici 50. rokov 20. storočia bola vyvinutá aj tanková verzia tohto guľometu

s elektromagnetickým spúšťovým mechanizmom spojeným s kanónom a s kanelovanou (žliabkovanou) hlavňou s vyššou tepelnou odolnosťou, ktorá dostala označenie SGMT (Stankovj Gorjunova modernizirovanij tankovj), a tiež verzia pre obrnené vozidlá označovaná ako SGMB (Stankovj Gorjunova modernizirovanij bronirovannij). V týchto modifikáciách sa guľomet vo výbroji Sovietskej armády používal až do polovice 60. rokov 20. storočia, keď ho postupne nahradili univerzálne guľomety PK (Pulemjet Kalašnikova).

Okrem Sovietskeho zväzu boli guľomety SG-43, SGM, SGMT a SGMB po druhej svetovej vojne zaradené do výbroje armád štátov Varšavskej zmluvy a vyvážané aj do ďalších krajín. Licenčná výroba guľometov SG-43 a SGM prebiehala v Poľsku, Maďarsku a Československu. Kópie týchto guľometov sa vo veľkom množstve vyrábali aj v Číne, a to pod označením Typ 53 (SG-43) a Typ 57 (SGM).

Vyrábali sa aj v Brne

Z konštrukčného hľadiska predstavoval guľomet SG-43 plne automatickú zbraň so vzduchom chladenou, jemne radiálne drážkovanou hlavňou, ktorú bolo možné po dlhotrvajúcej streľbe rýchlo vymeniť. Mechanizmus zbrane pracoval na princípe odberu spalných plynov vznikajúcich pri výstrele z hlavne prostredníctvom plynovej trubice, nachádzajúcej sa priamo pod hlavňou. Tlak plynov odvedených z hlavne plynovou trubicou vzápätí pôsobil na plynový piest spojený priamo s nosičom záveru. Záver zbrane bol sklopný a uzamknutý, pričom jeho napínacia páka sa nachádzala na spodnej strane jeho puzdra. Využívali sa nábojové pásy s 250 nábojmi kalibru 7,62 × 54 mm R s ľahkou alebo ťažkou strelou. Podstavec umožňoval pozemné a protiletadlové použitie zbrane. Prechod z pozemnej do protiletadlovej polohy zbrane bol pomerne jednoduchý.

Guľometmi SG-43 bola vyzbrojená aj československá armáda, pričom po zakúpení licencie na ich výrobu začala zbraň v Československu od roku 1952 vyrábať Zbrojovka Brno. Guľomet nahradil vo výbroji čs. armády ťažký guľomet vzor 37. V rámci ČSLA sa používala aj verzia SGMT, ktorá bola lafetovaná ako spriahnutý guľomet v tankoch T-54 a T-55. Okrem toho boli guľomety SG-43 využívané aj v reaktivovaných objektoch ľahkého opevnenia na južnej Morave, kde boli montované na lafetu UL 1. Guľomety slúžili v československej armáde do polovice 60. rokov 20. storočia, keď ich nahradzovali čs. univerzálne guľomety vzor 59. Po vyradení z výbroje bolo niekoľko stoviek guľometov SG-43 vyvezených z Československa do Vietnamu, kde boli použité v bojoch vietnamskej vojny.

Text: Mgr. Peter Holík

Foto: archív VHÚ

Vojenský historický ústav – múzejné oddelenie VHM Svidník

Takticko-technické údaje

Kaliber: 7,62 × 54 mm R

Dĺžka: 1 140 mm

Hmotnosť guľometu: 13,8 kg

Hmotnosť guľometu s lafetou: 40,4 kg

Kapacita nábojového pásu: 250 nábojov

Praktická kadencia streľby:

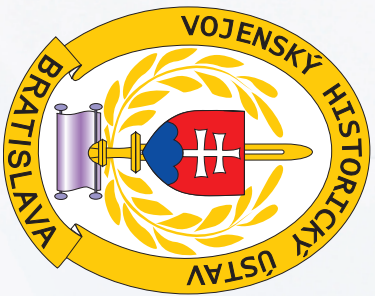
200 - 250 výstrelov za minútu

Maximálny dostrel: 3 800 metrov

(účinný 1 000 m)

Informácie o expozíciách Vojenského historického múzea, otváracích hodinách

a vstupnom nájdete na webovej stránke www.vhu.sk.

Sovietsky ťažký guľomet SG-43 zo zbierok Vojenského historického ústavu
– Vojenské historické múzeum Piešťany – múzejné oddelenie Svidník